UDSYN 2021

En efterretningsbaseret vurdering af de ydre vilkår for Danmarks sikkerhed og varetagelsen af danske interesser

FORSVARETS EFTERRETNINGSTJENESTE

UDSYN er FE's vurdering af de ydre vilkår for Danmarks sikkerhed og danske interesser. Her skitserer vi de vigtigste aktuelle og potentielle trusler mod Danmark, ligesom vi behandler andre forhold i udlandet, som har væsentlig betydning for Danmarks sikkerhed.

Forsvarets Efterretningstjeneste
Kastellet 30
2100 København Ø

Telefon: 3332 5566
www.fe-ddis.dk
www.cfcs.dk

FORORD

Danmark står over for et stadigt mere sammensat trusselsbillede. Vi ser Rusland agere offensivt og opbygge sine militære kapaciteter i bl.a. Østersøregionen. Kina kræver global indflydelse og udfordrer de vestlige værdier, alliancer og samarbejder, der er afgørende for Danmark.

Samtidig vokser cybertruslen fortsat. Såvel stater som kriminelle bruger cyberangreb, og danske myndigheder og virksomheder bliver dagligt udsat for angreb til politisk og økonomisk skade for Danmark.

Den globale terrortrussel består, og de grundlæggende drivkræfter bag er fortsat til stede. Det drejer sig bl.a. om væbnede konflikter, dårlig regeringsførelse og social uro, som præger dele af Mellemøsten og Nordafrika. Det kan udnyttes af terrorgrupper og vil på ny kunne medføre, at flygtninge og store irregulære migrationsstrømme søger mod Europa.

Målet med FE's årlige risikovurdering, UDSYN, er at sætte fokus på disse sikkerhedsmæssige udfordringer. Først og fremmest ønsker vi at sætte fokus på, hvordan udviklingen i udlandet påvirker Danmark, dansk sikkerhed og Danmarks evne til at varetage sine interesser internationalt.

I UDSYN behandler vi strategiske aktører, der i kraft af deres adfærd udgør trusler eller risici for Danmark og Danmarks sikkerhedspolitiske råderum, vi behandler væsentlige konflikt- og kriseområder af betydning for dansk sikkerhed, herunder områder hvor danske styrker er udsendt, og vi behandler terrornetværk i udlandet, som truer Danmark og danske interesser. Vi ser også på de storpolitiske forandringer og dynamikker, der kan ændre de udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitiske vilkår for Danmark. Det gælder særligt Ruslands og Kinas magt, som til dels øges på bekostning af USA's og Vestens politiske, økonomiske og militære indflydelse i verden.

International orden og stærke, tætte allianceforhold udgør grundlaget for vores sikkerhed og er en væsentlig forudsætning for vores muligheder for at fremme Danmarks strategiske interesser og værdier.

Cybertruslen er en integreret del af truslen fra de lande og aktører, som vi generelt beskæftiger os med. Derfor er cyber nu i endnu højere grad end tidligere år placeret i kapitlerne under de enkelte aktører, navnlig Rusland og Kina, og under det indledende kapitel om de nye sikkerhedspolitiske forhold. Vi behandler samtidig også den konstante trussel fra cyberangreb i et selvstændigt kapitel. En samlet, mere dybdegående behandling af cybertruslen kan desuden fortsat findes i CFCS' årlige vurdering "Cybertruslen mod Danmark".

God læselyst.

Svend Larsen
Fungerende chef for Forsvarets Efterretningstjeneste

INDHOLD

6 Hovedkonklusion

8 DE NYE SIKKERHEDSPOLITISKE VILKÅR FOR DANMARK

16 CYBERANGREB - EN KONSTANT TRUSSEL MOD DANMARK

20 ARKTIS - ARENA FOR STORMAGTSRIVALISERING

28 RUSLAND PÅ KONFRONTATIONSKURS

42 STØRRE SPÆNDINGER MELLEM KINA OG VESTEN

50 DEN GLOBALE TERRORTRUSSEL

60 EUROPAS KONFLIKTFYLDTE NABOREGIONER

74 Definitioner

ARKTIS 20

Det anspændte forhold mellem de tre stormagter Rusland, USA og Kina vil definere udviklingen i Arktis. Det vil også påvirke Rigsfællesskabet.

RUSLAND 28

Rusland opbygger militært nær Danmark og skærper konfrontationen med Vesten med offensive efterretningsoperationer, cyberspionage og påvirkning.

SIKKERHEDSPOLITISKE VILKÅR 8

Kina og Rusland udfordrer USA's og Vestens interesser. Det øger risikoen for kriser og i sidste ende for militær magtanvendelse.

KINA 42

Kinas voksende indflydelse, globale ambitioner og mere offensive adfærd påvirker i stigende grad vestlige landes sikkerhed og interesser.

NABOREGIONER 60

Nordafrika og Sahel over Mellemøsten til Afghanistan udgør en sikkerhedspolitisk udfordring, som Europa står mere alene med.

TERROR 50

Terrortruslen er fortsat alvorlig. Den største terrortrussel i Europa vil sandsynligvis komme fra enkeltpersoner eller løsere europæiske netværk.

CYBERTRUSLEN 16

Cyberangreb fra både stater og cyberkriminelle er en konstant og alvorlig trussel, der ofte hænger sammen med andre sikkerhedspolitiske udfordringer.

HOVEDKONKLUSION

Magtforholdet mellem USA, Kina og Rusland forskydes. Det udfordrer vestlige alliancer og samarbejder som NATO og EU, der er af central betydning for Danmark. Kina og Rusland udfordrer i stigende grad den internationale regelbaserede orden, som i deres optik er vestligt defineret. Cyberangreb øger også spændingerne mellem stormagterne. Asiens politiske, økonomiske og militære betydning stiger, bl.a. på bekostning af Europa. Risikoen for krig mellem USA, Rusland og Kina er meget lille. Øgede spændinger og ændrede politiske og militære magtforhold øger risikoen for, at krisesituationer kan eskalere og føre til militær magtanvendelse.

Cyberangreb fra både stater og cyberkriminelle er en vedvarende og alvorlig trussel mod Danmark. Truslen hænger ofte sammen med andre sikkerhedspolitiske udfordringer, som Danmark står over for. Cyberangreb kan i fremtiden gøre endnu større skade på vores samfund. Det kan eksempelvis ske, hvis det drejer sig om destruktive cyberangreb rettet mod kritisk infrastruktur.

Det anspændte forhold mellem Rusland, USA og Kina vil definere udviklingen i Arktis. Det vil også påvirke Rigsfællesskabet. Rusland ser sig som den førende arktiske stat og opbygger fortsat militære kapaciteter, som kan true vestlige interesser. USA og andre vestlige lande har derfor også øget deres militære tilstedeværelse for at håndtere Ruslands rolle i regionen. Kina vil være med til at forme rammerne i regionen, og især USA forsøger at modvirke Kinas indflydelse.

Rusland underbygger sin stormagtsrolle med en voksende militær afskrækkelse og skærper konfrontationen med Vesten med offensive efterretningsoperationer, cyberspionage og påvirkning. Rusland kan træffe hurtige beslutninger i et lukket rum, og Rusland har dyb mistillid til Vesten. Det skaber risiko for fejltagelser og utilsigtet militær eskalation, som vil kunne opstå med meget kort varsel. Rusland har over de seneste år opbygget og moderniseret sine væbnede styrker i det vestlige Rusland. Rusland er militært overlegen i Østersøregionen i den første fase af en konflikt, hvor Rusland kan indsætte sine styrker meget hurtigt. Det er usandsynligt, at Rusland med overlæg vil risikere en militær konflikt med NATO i Østersøregionen. Rusland ser dog krig med NATO som noget, der reelt kan ske, og øver sig under store strategiske øvelser på at udkæmpe en sådan konflikt.

Kinas voksende indflydelse og globale ambitioner skaber spændinger i forholdet til en række vestlige lande, herunder Danmark. Samtidig søger Kina mere håndfast og offensivt at imødegå kritik af det, landet opfatter som sine indre anliggender. For at understøtte sine strategiske interesser bruger Kina sin økonomiske tyngde til at lægge politisk og økonomisk pres på andre lande, ligesom Kina målrettet anvender cyberspionage til at fremme sine interesser. Også Danmark rammes af disse virkemidler. Kina ser den strategiske konkurrence med USA som afgørende for landets videre udvikling og vil undgå, at USA begrænser landets muligheder for at manifestere sig som stormagt og få indflydelse. Kinas sikkerhedspolitiske mål er at blive den dominerende regionale stormagt i Østasien og det vestlige Stillehav. Derfor fortsætter Kina sin militære opbygning og hævder sine krav i Det Sydkinesiske Hav.

Terrortruslen er fortsat alvorlig og kommer især fra militante islamister, men også fra højreekstremister. Al-Qaida og Islamisk Stat inspirerer stadig individer og netværk til angreb i og uden for Europa. Vestlige fremmedkrigere vil fortsat udgøre en trussel. Både al-Qaida og Islamisk Stat har en vedblivende intention om at angribe Vesten, og deres regionale undergrupper udgør en trussel mod vestlige interesser i store dele af verden. Talibans overtagelse af magten i Afghanistan vil give større manøvrerum til terrorgrupper, herunder al-Qaida, og det vil sandsynligvis øge terrortruslen i Afghanistan og i regionen.

Europas naboregioner fra Nordafrika og Sahel over Mellemøsten til Afghanistan udgør en sikkerhedspolitisk udfordring. Regionerne vil i de kommende år fortsat være præget af rivalisering mellem regionale magter, væbnede konflikter og korrupte og autoritære regimer. Det bliver yderligere forværret af klimaforandringer og voksende befolkninger. Samlet set skaber det grobund for terror, flygtninge og migration og truer samtidig international handel, skibsfart og energisikkerhed. Europa står stadigt mere alene med at håndtere disse problemer på grund af USA's vigende militære tilstedeværelse og mindskede politiske indflydelse i regionerne.

DE NYE SIKKERHEDS-POLITISKE VILKÅR FOR DANMARK

Magtforholdet mellem USA, Kina og Rusland forskydes. Det udfordrer vestlige alliancer og samarbejder som NATO og EU, der er af central betydning for Danmark. Kina og Rusland udfordrer i stigende grad den internationale regelbaserede orden, som i deres optik er vestligt defineret. Cyberangreb øger også spændingerne mellem stormagterne. Asiens politiske, økonomiske og militære betydning stiger, bl.a. på bekostning af Europa. Risikoen for krig mellem USA, Rusland og Kina er meget lille. Øgede spændinger og ændrede politiske og militære magtforhold øger risikoen for, at krisesituationer kan eskalere og føre til militær magtanvendelse.

■ Den etablerede internationale regelbaserede orden er under pres. Det skyldes især Kinas tiltagende økonomiske og militære vægt og Ruslands militære virkemidler og vilje til at bruge dem. Magtforholdet mellem USA, Kina og Rusland forskydes, og Kina og Rusland udfordrer også åbent USA's og andre vestlige landes interesser. Både Rusland og Kina optræder således som stormagter, der søger at markere sig i regioner over hele verden med et alternativ til vestlige liberale værdier. Begge lande bruger en bred vifte af instrumenter til at fremme deres interesser og svække det, de opfatter som en vestligt defineret verdensorden. Instrumenterne omfatter bl.a. cyberangreb, økonomiske sanktioner og påvirkningsoperationer.

USA er afgørende for NATO's militære overlegenhed, og Rusland vil fortsat forsøge at så splittelse internt i NATO-alliancen for at dæmme op for dennes overlegenhed. Kina og Rusland har en interesse i at svække EU, som i mindre grad vil være en politisk udfordring for de to lande, hvis de europæiske lande ikke står samlet. Samtidig forsøger de to lande at etablere især økonomisk samarbejde med Europa, der kan distancere de europæiske lande fra USA. Kina og Rusland ønsker begge at kunne konkurrere frit om indflydelse og magt uden at være bundet af det, de to lande opfatter som vestligt definerede rammer og normer for international politik. Det har bidraget til en tydeligere politisk og mere værdibaseret konfrontation mellem Rusland og Kina på den ene side og USA og Europa på den anden side, end det har været tilfældet i mange år.

Den tiltagende spænding og konkurrence på det politiske, økonomiske og militære område udspiller sig på et niveau et godt stykke under åben militær konflikt, og risikoen for krig mellem stormagter er fortsat meget lille. Tiltagende spændinger betyder imidlertid, at der er en øget risiko for, at krisesituationer i områder, der er præget af modstridende interesser, kan opstå, eskalere og i sidste ende føre til anvendelse af militær magt.

Kina og Rusland styrker løbende deres bilaterale relation, selv om der også er væsentlige interesseforskelle mellem dem. De to lande koordinerer standpunkter i internationale organisationer og samarbejder militært både bilateralt og i multilaterale sammenhænge og forsøger på denne måde at svække USA's og øvrige vestlige landes indflydelse.

Særligt Rusland forsøger at skabe en række organisationer omkring sig, som i en vis udstrækning kan modsvare vestlige organisationer som NATO og EU. Disse organisationer, som bl.a. tæller Den Kollektive Sikkerhedspagt og Den Eurasiske Økonomiske Union, bærer dog i høj grad præg af det ulige forhold mellem Rusland og dets mindre samarbejdspartnere. Kina arbejder på at opbygge institutioner, som kan modsvare vestlige organisationer og initiativer, særligt på det økonomiske område. Kinas økonomiske størrelse tillader, at flere samarbejdsprojekter har globale dimensioner, som eksempelvis Belt and Road-initiativet. Rusland og Kina vil også fremover tillægge deres pladser i FN's Sikkerhedsråd stor betydning og ser rådet som et vigtigt instrument til at fremme egne interesser.

■ ■

USA's tilbagetrækning fra Afghanistan er det seneste eksempel på, at USA langsigtet og strategisk er ved at flytte sit primære fokus væk fra de langvarige konflikter i Mellemøsten og Sydvestasien. I stedet vil USA koncentrere sig særligt om at modgå Kinas stigende indflydelse på international politik.

NYE VÅBENSYSTEMER UDFORDRER STRATEGISK STABILITET

International politik er i dag præget af et våbenkapløb mellem USA, Kina og Rusland, som ikke er set siden den kolde krigs afslutning. Kapløbet er især drevet af Ruslands og Kinas forsøg på at opnå asymmetriske fordele over for Vesten og USA's forsøg på at imødegå denne udvikling. Udviklingen er tæt knyttet til den teknologiske udvikling hos de involverede lande og kan have stor betydning for den internationale militære magtbalance.

USA, Kina og Rusland investerer betydeligt i deres atomvåben. Nuklear afskrækkelse vil fortsat være et centralt tema for den strategiske magtbalance. Det gælder både strategiske atomvåben og taktiske atomvåben, som f.eks. spiller en rolle i Ruslands doktrin for eskalation.

Nye langtrækkende hypersoniske præcisionsvåben er under hastig udvikling. De er karakteriseret ved, at de kan manøvrere ved ekstrem høj fart over lange afstande i den øvre del af Jordens atmosfære, og de kan medføre konventionelle eller nukleare sprænghoveder. De er desuden svære at bekæmpe med nuværende missilforsvarssystemer. Rusland har indtaget en førerposition i udviklingen af disse våbensystemer med f.eks. Kinzhal-missilet, men også Kina har demonstreret sin evne til at udvikle og affyre et manøvrerbart hypersonisk missilsystem.

Destruktive cyberangreb prioriteres i stigende grad i strategiske konflikter til f.eks. uden for krise og krig at kunne svække et lands økonomi og stabilitet. Som taktiske, militære værktøjer kan destruktive cyberangreb ødelægge andre landes infrastruktur og påvirke deres befolkninger. Anvendt militært i en krisesituation vil de f.eks. kunne forsinke amerikanske forstærkninger i at forlade den amerikanske østkyst eller kunne anvendes til at sabotere NATO-styrkers mulighed for opmarch og passage gennem Danmark.

KINZHAL-MISSIL

Rusland råder over flere nye hypersoniske missilsystemer. Et af dem er Kh-47M2 Kinzhal. Kinzhal kan affyres fra kampflyet MiG-31K med en samlet rækkevidde på op til 2000 km. Missilet er hypersonisk i en del af sin bane og kan angiveligt flyve op til 10 gange lydens hastighed. Dets hastighed og evne til at manøvrere under alle dele af flyvningen gør det svært at forsvare sig imod. Missilet har ifølge Rusland været afprøvet i operativ tjeneste siden 2018. Missilet udgør både en trussel mod skibe og landbaserede mål af høj værdi, såsom missilforsvarsstationer og radarer.

Multinational flåde i Adenbugten 2021. **Foto:** Cover Images/Zuma/Ritzau Scanpix

Især Kina sætter større præg på den globale sikkerhedspolitiske udvikling, men møder også modstand. Kinas opstigning og adfærd bekymrer dets naboer, ligesom Ruslands ageren i sit nærområde har bidraget til at isolere landet politisk og økonomisk fra Vesten.

Asiens betydning vil stige i kraft af øgede forsvarsudgifter, teknologisk udvikling og større økonomisk fremgang. Denne udvikling driver i stigende grad det amerikanske ønske om, at europæiske lande i et vist omfang selv håndterer sikkerhedspolitik og forsvar. USA har gennem mere end ti år langsomt forsøgt at omstille sig til at øge sit fokus på Asien. Konsekvensen for Europa træder nu for alvor frem.

USA's tilbagetrækning fra Afghanistan er det seneste eksempel på, at USA langsigtet og strategisk er ved at flytte sit primære fokus væk fra de langvarige konflikter i Mellemøsten og Sydvestasien. I stedet vil USA koncentrere sig særligt om at modgå Kinas stigende indflydelse på international politik.

Uafhængighed af udenlandske aktører

Mange lande fokuserer i stigende grad på at beskytte deres egne forsyningskæder. Blandt flere årsager er et stigende modsætningsforhold mellem stormagterne, især drevet af Ruslands og Kinas adfærd, herunder især risikoen for spionage via russisk og kinesisk informationsteknologi. Erfaringer fra covid-19-pandemien har desuden forstærket mange landes fokus på egne forsyningskæder. De søger derfor at udvikle egne kapaciteter og beskytte egen produktion mod både spionage og større udenlandske investeringer.

På grund af denne udvikling forsøger mange lande at forhindre, at strategiske konkurrenter forstyrrer deres forsyningskæder og kompromitterer deres informationssikkerhed. Dette gælder især kritisk infrastruktur, som for eksempel telekommunikation, hvor sikkerhedspolitiske hensyn er blevet centrale.

I værste fald kan alvorlige cyberangreb udløse militære modsvar og i sidste ende en konventionel krig.

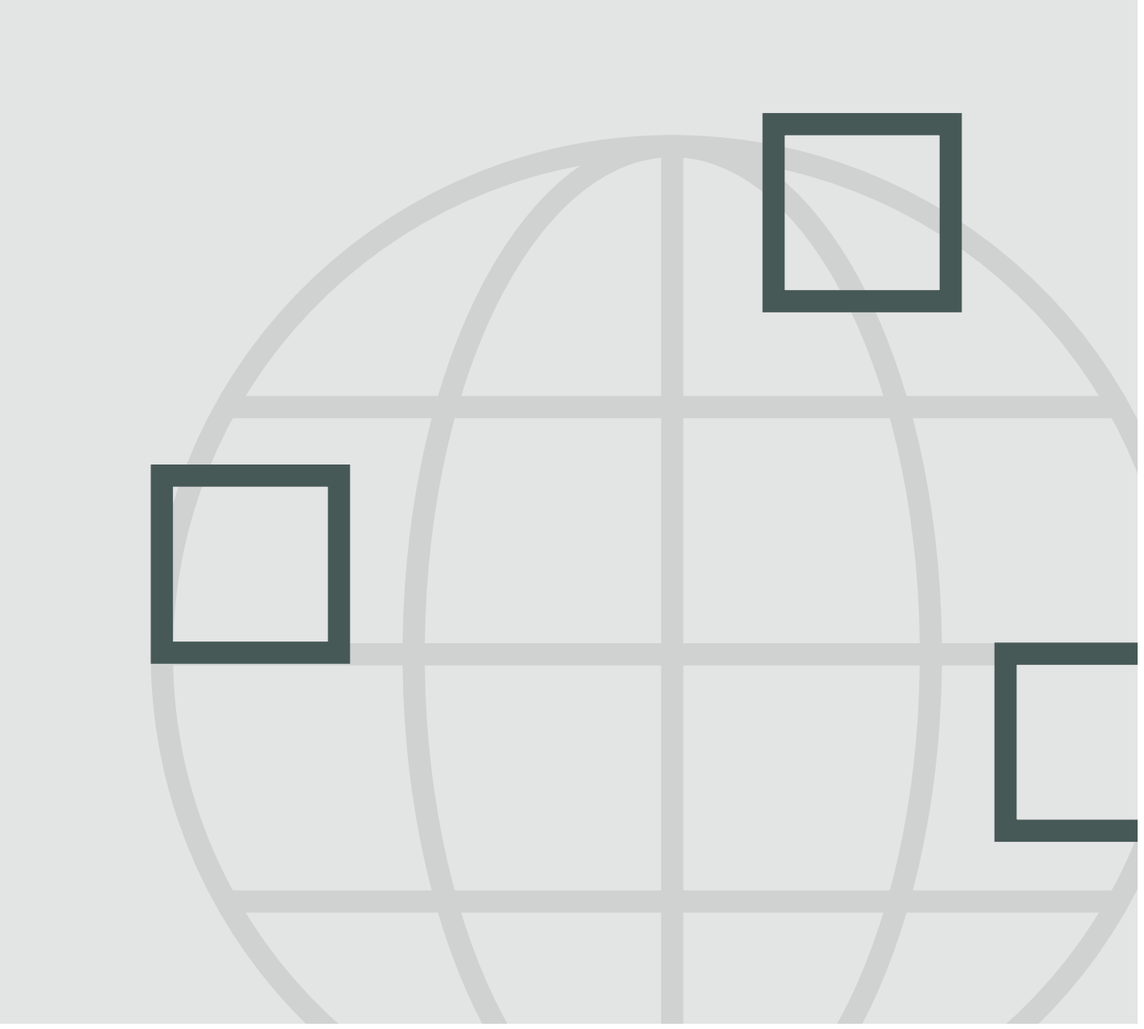

Det øgede sikkerhedspolitiske fokus på økonomi og teknologisk udvikling tegner omridset af nye konkurrerende poler i verdensøkonomien. Det spændte forhold mellem Vesten på den ene side og Rusland og Kina på den anden vil yderligere stimulere til, at begge sider gør sig mindre sårbare over for økonomiske stød fra udlandet, f.eks. fra sanktioner.

Der er i de senere år kommet mange nye våbentyper, som ikke er reguleret af internationale kontrolaftaler eller normer for at anvende dem. Manglen på klare regler og normer inden for cyberdomænet giver mulighed for at operere i gråzoner, uden at det nødvendigvis fører til åben konflikt. Rusland og Kina, men også regionale aktører som f.eks. Iran, har allerede benyttet cyberangreb til afgrænsede politiske, økonomiske og militære mål, uden at det har ført til militær konflikt. Der vil dog være en indbygget risiko for eskalation, da det er vanskeligt at vurdere, hvilken dynamik egne operationer og handlinger vil kunne udløse i en krisesituation.

Aftaler om våbenkontrol har før bidraget til strategisk stabilitet mellem USA og Rusland, særligt under den kolde krig. Nu gør de mange forskellige nye våbentyper det vanskeligt at sammenligne og opstille regler.

Og nye avancerede våbensystemer stiller større krav til, hvilke kapaciteter stater skal råde over for at kunne afskrække andre. Det gælder ikke mindst de nye højteknologiske våbensystemer som f.eks. hypersoniske missiler, hvor Rusland har indtaget en førerposition, og hvor senest Kina i oktober har overrasket ved at afprøve hypersoniske missilsystemer, der kan udfordre USA militært.

Perspektiverne for fornyede strategiske våbenaftaler svækkes af, at Kinas voksende militære styrke betyder, at aftaler uden Kina mister global relevans. Og Kina har ikke vist interesse for at indgå i den slags forhandlinger.

De svære vilkår for nye aftaler om våbenkontrol betyder, at nye og avancerede våbensystemer vil få en større rolle, da de vil kunne give et afgørende forspring på kritiske våbenområder og reducere den afskrækkende virkning af andre vigtige våbensystemer, som i dag bidrager til strategisk stabilitet. Nye våbensystemer vil også kunne påvirke Ruslands samlede kalkule for konsekvenser ved at anvende militære midler.

Cyberangreb øger spændingerne mellem USA, Rusland og Kina

Cyberangreb er ikke kun en direkte og alvorlig trussel mod Danmark, men øger også spændingerne mellem USA, Kina og Rusland. Angrebene bliver brugt til at styrke landenes interesser, men vanskeliggør samtidig samarbejde og økonomisk samhandel. I værste fald kan alvorlige cyberangreb udløse militære modsvar og i sidste ende en konventionel krig. Dermed påvirker andre landes cyberangreb også betingelserne for dansk udenrigs-, sikkerheds- og handelspolitik.

Rusland og Kina bruger særligt deres cyberkapaciteter til at spionere. Spionagen giver Rusland og Kina indblik i bl.a. Vestens planer og evner, og det kan de udnytte i deres rivalisering med USA og EU. Rusland og Kina kan desuden bruge spionagen til at forberede destruktive cyberangreb mod bl.a. kritisk infrastruktur.

I et forsøg på at afskrække Rusland og Kina fra at rette cyberangreb mod Vesten gør især USA, Storbritannien og EU åbent rede for konkrete angreb mod deres myndigheder og virksomheder. Blandt andet blotlægger de, hvordan russiske og kinesiske efterretningstjenester udfører angrebene, og følger op med sanktioner mod Rusland og Kina.

Alvorlig cyberkriminalitet er blevet et stridspunkt mellem USA, Rusland og Kina

Som en ny tendens er cyberangreb udført af civile kriminelle hackere også blevet en del af den internationale dagsorden. Det skyldes, at målrettede ransomware-angreb forårsager stor skade i især vestlige samfund. Målrettede ransomware-angreb er inden for de seneste år blevet en foretrukken angrebsmetode for kriminelle hackere og udgør i dag et omdrejningspunkt for alvorlig cyberkriminalitet. Hackerne bag angrebene er velorganiserede og samarbejder bl.a. gennem russisksprogede hackerfora.

I USA har der i 2021 været flere større angreb, der bl.a. har påvirket forsyningen af energi og fødevarer i landet. Derfor er USA begyndt at betragte ransomware-angreb som en trussel mod national sikkerhed. Hackerne, der ramte forsyningen af fødevarer, har flere gange også ramt virksomheder i Danmark.

USA kritiserer Rusland for ikke at gøre nok mod russiske cyberkriminelle og har meldt ud, at de vil sætte ind over for dem. Selv om USA forsøger at slå tilbage mod hackerne med økonomiske indgreb og diplomatisk pres på Rusland, er der endnu ikke tegn på, at truslen vil aftage. Ransomware-angreb vil derfor sandsynligvis fortsætte med at stå højt på den diplomatiske dagsorden mellem USA og Rusland de nærmeste år.

CYBERANGREB – EN KONSTANT TRUSSEL MOD DANMARK

Cyberangreb fra både stater og cyberkriminelle er en vedvarende og alvorlig trussel mod Danmark. Truslen hænger ofte sammen med andre sikkerhedspolitiske udfordringer, som Danmark står overfor. Cyberangreb kan i fremtiden gøre endnu større skade på vores samfund. Det kan eksempelvis ske, hvis det drejer sig om destruktive cyberangreb rettet mod kritisk infrastruktur.

Cover foto: Julian Steenbergen/Unsplash

■ Danmark er løbende udsat for cyberangreb fra både stater og kriminelle hackere. Der er samlet tale om en alvorlig trussel mod Danmark.

Hackere, der arbejder for stater, udgør en vedvarende og alvorlig cybertrussel mod danske myndigheder og virksomheder. Særligt Rusland og Kina bruger deres cyberkapacitet til at spionere mod andre lande, herunder Danmark. Viden stjålet gennem cyberspionage kan blive misbrugt til at modarbejde danske interesser eller skade danske virksomheder.

Cyberangreb er et grænseoverskridende fænomen, der ofte hænger sammen med andre sikkerhedspolitiske udfordringer, som Danmark står overfor. Truslen hænger bl.a. sammen med den øgede stormagtsrivalisering og Ruslands og Kinas ambitioner i Danmarks nærområde og Arktis.

Samtidig prioriterer andre lande end Rusland og Kina også at udvikle deres cyberkapacitet. Det er meget sandsynligt, at flere stater i fremtiden vil udgøre en alvorlig cybertrussel mod Danmark.

Kriminelle hackere udsætter desuden dagligt danske myndigheder og virksomheder for cyberangreb. Angrebene bliver brugt til forskellige former for berigelseskriminalitet såsom bedrageri, tyveri og afpresning.
Det sker særligt gennem afpresning i form af målrettede ransomware-angreb. Angrebene kan have store omkostninger for de enkelte ramte virksomheder, men kan også have alvorlige konsekvenser for samfundet. Det viste ransomware-angrebet mod det amerikanske olieselskab Colonial Pipeline i maj 2021, der påvirkede store dele af brændstofforsyningen på den amerikanske østkyst.

Fremtidens angreb kan gøre endnu større skade
Der er ikke tegn på, at cybertruslen vil aftage inden for de nærmeste år. Tværtimod er der risiko for, at Danmark vil blive udsat for cyberangreb, der kan gøre endnu større skade på vores samfund.

Det viser erfaringen fra bl.a. målrettede ransomware-angreb. Denne trussel har på få år udviklet sig fra at være en ny type cyberangreb, der hovedsageligt ramte ofre i USA, til at blive en del af normalbilledet i Danmark.

Hvis stater i fremtiden viser større vilje til at bruge mere alvorlige typer angreb, kan det have væsentlige konsekvenser. Det kan eksempelvis ske, hvis det drejer sig om destruktive cyberangreb mod kritisk infrastruktur. Særligt stormagterne har i årevis udviklet og testet deres cyberkapacitet, hovedsageligt gennem cyberspionage, men i nogle tilfælde også i form af destruktive cyberangreb.

DEN ÅRLIGE VURDERING AF CYBERTRUSLEN MOD DANMARK

Truslen fra cyberangreb er uddybet i Center for Cybersikkerheds (CFCS') årlige nationale trusselsvurdering Cybertruslen mod Danmark. Her bliver truslen fra cyberangreb, der understøtter en bred vifte af formål, vurderet, og de forskellige truslers nuancer bliver beskrevet mere indgående.

I den seneste vurdering fra 2021 skriver CFCS, at truslerne fra cyberspionage og cyberkriminalitet begge er på det højeste niveau: MEGET HØJT. Det er de mest aktive cybertrusler mod Danmark.

Truslerne fra destruktive cyberangreb og cyberaktivisme har trusselsniveauet LAV. Begge typer angreb rammer sjældent Danmark. Truslen fra cyberterror er på det lavest mulige niveau: INGEN.

Trusselsvurderingen Cybertruslen mod Danmark kan findes på CFCS' hjemmeside: **www.cfcs.dk**

Angrebet mod Colonial Pipeline i maj 2021 medførte brændstofmangel på amerikanske tankstationer.
Foto: Elijah Nouvelage/AFP/Ritzau Scanpix

Destruktive cyberangreb er hovedsageligt blevet brugt i Ukraine, Mellemøsten og andre konfliktområder, men som NotPetya-angrebet i 2017 viste, kan angrebene også ramme danske organisationer.

Det er mindre sandsynligt, at fremmede stater aktuelt ønsker at udføre destruktive cyberangreb mod Danmark. Flere stater, eksempelvis Rusland, har dog kapaciteten hertil.

Det er meget sandsynligt, at Rusland prioriterer at kunne anvende offensive cyberangreb i en eventuel fremtidig konflikt mod Vesten. Som led i disse forberedelser kan Rusland have interesse i at teste sin kapacitet og udfordre og afprøve Vestens reaktioner og normer for modsvar til cyberangreb.

Samtidig vil den fortsatte teknologiske udvikling og digitalisering øge samfundets afhængighed af robuste digitale tjenester. Samme udvikling vil også styrke både staters og kriminelles muligheder for at gøre skade gennem cyberangreb. Den øgede sammensmeltning af det digitale og fysiske kan også skærpe konsekvenserne af cyberangreb.

ARKTIS – ARENA FOR STORMAGTS-RIVALISERING

Det anspændte forhold mellem Rusland, USA og Kina vil definere udviklingen i Arktis. Det vil også påvirke Rigsfællesskabet. Rusland ser sig som den førende arktiske stat og opbygger fortsat militære kapaciteter, som kan true vestlige interesser. USA og andre vestlige lande har derfor også øget deres militære tilstedeværelse for at håndtere Ruslands rolle i regionen. Kina vil være med til at forme rammerne i regionen, og især USA forsøger at modvirke Kinas indflydelse.

Foto: Maxime Popov/AFP/Ritzau Scanpix

Udviklingen i Arktis bygger fortsat på samarbejde mellem de arktiske stater. Det bliver dog stadigt sværere at holde Arktis ude af spændingerne mellem Rusland og Vesten. Rusland har i en årrække opbygget militære kapaciteter i Arktis, som er defensivt motiverede, men udgør en trussel mod vestlige interesser. USA og andre vestlige lande har derfor også øget deres militære tilstedeværelse i Arktis. Det skaber samlet set en risiko for utilsigtede sammenstød og eskalation. F.eks. vil Rusland kunne reagere meget skarpt på vestlige militære aktiviteter, som kan udfordre Ruslands ønske om kontrol med farvande nord for Rusland.

To faktorer vil afgøre, hvordan de strategiske magtforhold udvikler sig i Arktis: for det første udviklingen i forholdet mellem Rusland og USA og for det andet USA's og Kinas rivalisering på globalt plan.

Arktis får samtidig større økonomisk betydning for særligt Rusland, men også Kina. Det sker i takt med, at regionen bliver mere tilgængelig, og det vigende isdække åbner yderligere for sejlruter og udvinding af råstoffer. Et stigende internationalt fokus på klimabeskyttelse og bæredygtig omstilling kan dog gøre det svært for især Rusland at udnytte ressourcerne. Det kan også gøre det sværere at tiltrække investeringer til udvinding af olie og gas og andre aktiviteter, der kan have store konsekvenser for miljøet.

Den nye sikkerhedspolitiske situation i Arktis vil også påvirke samarbejdet om regionale arktiske spørgsmål. De arktiske stater vil dog gøre meget for at sikre, at samarbejdet kan fortsætte. Det skal ikke mindst demonstrere, at man kan håndtere regionens problemstillinger uden hjælp fra ikke-arktiske aktører. Arktisk Råd vil fortsat være den primære platform for samarbejde, men Kina, Rusland og USA vil også fortsat prioritere bilaterale kontakter til de arktiske stater.

Det anspændte forhold, der er mellem Vesten og både Rusland og Kina, har ført til et dybere samarbejde mellem Rusland og Kina, også i Arktis. Vestlige sanktioner mod bl.a. offshore-udvinding har medført, at Rusland kigger mod ikke-vestlige partnere efter investeringer. Rusland og Kina øger deres samarbejde i Arktis på grund af delvist sammenfaldende interesser.

AFGRÆNSNING AF DEN ARKTISKE KONTINENTALSOKKEL

De fem arktiske kyststater er enige om, at grænsedragninger skal ske ud fra international havret, så landene indsender deres krav til FN's særlige Sokkelkommission.

Rusland har indtil videre fulgt processen og udvist en konstruktiv tilgang.

Rusland var først til at indlevere et krav i 2001. Det blev opdateret i 2015 og igen i 2021. Det nye, udvidede krav grænser helt op til Grønlands eksklusive økonomiske zone.

Ruslands krav behandles som det første. Før tilføjelserne i 2021 var det forventet, at det ville være færdigbehandlet i løbet af 2021. Det forventes nu, at Rusland modtager kommissionens anbefaling inden for et par år.

Rigsfællesskabet indsendte sit krav i 2014. Canada indsendte et foreløbigt krav i 2019.

Der går sandsynligvis 8-10 år endnu, før det danske krav bliver behandlet, og endnu nogle år for Canada.

Sokkelkommissionen giver anbefalinger på baggrund af de indleverede data, og anbefalingerne kan godt overlappe. Herefter er det op til lande med overlappende krav at forhandle sig frem til en løsning.

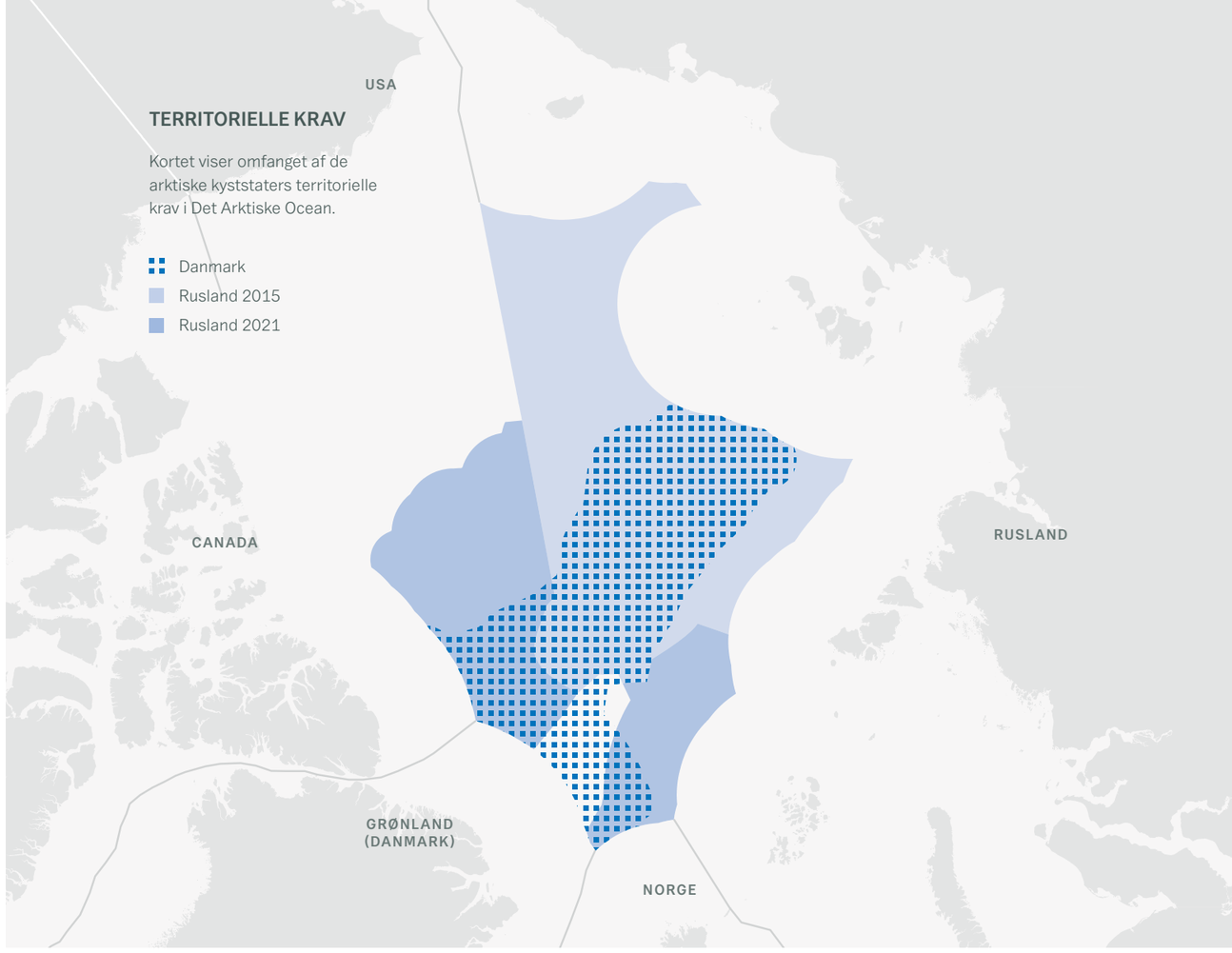

De to lande har dog samtidig betydelig mistro til hinanden, og det vil også begrænse, hvor meget indflydelse Rusland vil afgive til Kina. Rusland ser ikke kun Kina som en samarbejdspartner, men også som en konkurrent i Arktis. Rusland ønsker ikke at være økonomisk afhængig af Kina eller afgive kontrol over strategiske ressourcer eller strategisk infrastruktur til Kina.

RUSLANDS FORMANDSKAB FOR ARKTISK RÅD

Rusland har indtil foråret 2023 formandskabet i Arktisk Råd. Rusland vil bruge formandskabet til at styrke rådets rolle og sætte fokus på egne nationale interesser, særligt i forhold til økonomisk udvikling i Arktis. Rusland vil se med skepsis på og diskret modarbejde organisationer og ikke-arktiske lande, der søger indflydelse og adgang til Arktis. Det gælder især EU og NATO, men også flere ikke-arktiske lande, som f.eks. Storbritannien, Frankrig og Tyskland.

Rusland vil fastholde arktisk førerposition
Rusland ser sig selv som den førende stat i Arktis med en historisk ret til at spille en hovedrolle i regionen. Landet fører en tostrenget politik. På den ene side taler Rusland om Arktis som et område med lavspænding, hvor det er sikkert at investere. På den anden side bliver Rusland ved med at udbygge sine militære kapaciteter og styrke kontrollen over den russiske del af Nordøstpassagen.

Vestlige stater reagerer nu på den russiske militære udbygning ved at øge egen tilstedeværelse, og det bliver sværere for Rusland at fastholde målet om at holde Arktis ude af spændingerne mellem Rusland og Vesten. Det udfordrer Rusland, som har brug for investeringer til at udnytte regionens rige naturressourcer. Rusland skal i stigende grad træffe svære valg mellem militære prioriteter og økonomiske interesser.

Rusland ønsker at bevare sin militære førerrolle i Arktis, så landet fortsat kan påvirke den regionale udvikling ud fra en styrkeposition. Ruslands førerrolle har været relativt stabil siden landets militære genrejsning det seneste årti. Militært har Rusland udbygget eller genopbygget markante kapaciteter, men førerrollen har også været betinget af, at USA i samme periode militært ikke har prioriteret Arktis særligt højt. Når Rusland prioriterer sin militære opbygning i Arktis højt, handler det både om at bevare førerpositionen og om at kunne forsvare sin nordlige flanke mod et eventuelt amerikansk angreb mod strategiske mål i Rusland.

Ruslands militære opbygning er især defensivt motiveret, men den rummer også væsentlige offensive elementer, som Rusland kan bruge i såvel Arktis som Nordatlanten. Rusland har således forstærket sine baser i Arktis med taktiske luftmilitære kapaciteter, som ikke er begrænset til overvågning og luftforsvar.

Foto: Tycho Gregers/Ritzau Scanpix

Rusland ønsker at bevare sin militære førerrolle i Arktis, så landet kan påvirke den regionale udvikling ud fra en styrkeposition.

Rusland vil på kort sigt kunne deployere MiG-31-jagerfly udrustet med det luftbårne ballistiske missil Kinzhal til Arktis. Dette missil vil fra baser i Arktis kunne true amerikanske hangarskibe i Nordatlanten eller kritiske militære installationer i Arktis. Fra Ruslands nordligste arktiske base Nagurskoye vil missilet f.eks. kunne ramme Thulebasen inden for ca. 40 minutter. Rusland er meget opmærksom på amerikanske aktiviteter i Grønland og ønsker at imødegå USA's interesser. Rusland vil se enhver ny militær kapacitet i Grønland eller på Færøerne som rettet mod Rusland. Rusland vil dog også med stor sandsynlighed se på det militære potentiale i den enkelte kapacitet. For eksempel vil en eventuel styrkelse af Thulebasen blive set som en direkte trussel. Det vil en luftovervågningsradar på Færøerne ikke. Det skyldes først og fremmest, at kapaciteten udelukkende bidrager med bedre overvågning af luftrummet inden for Færøernes del af Rigsfællesskabets økonomiske zone, men også at der var en tilsvarende kapacitet i landet helt frem til 2007. Det er derfor også mindre sandsynligt, at Rusland vil reagere markant på en radarkapacitet på Færøerne.

Det er meget sandsynligt, at Rusland samtidig fortsætter en samarbejdende kurs i Arktis. Derved håber Rusland at fastholde opfattelsen af Arktis som et område med lavspænding og reducere opbakningen i Vesten til, at vestlige lande opbygger egne militære kapaciteter som svar på Ruslands nye kapaciteter.

Kina vil have indflydelse i Arktis
Kinas interesser i Arktis er vedholdende og langsigtede, men landets konkrete aktiviteter i Arktis er dog stadig begrænsede. Kina arbejder for større indflydelse på arktiske anliggender for at få adgang til ressourcer og søruter. Kina vurderer, at rammerne for det internationale samarbejde i Arktis endnu ikke ligger fast. Derfor prioriterer Kina også at gøre sig relevant som en legitim aktør i forskellige arktiske samarbejdsfora. På den måde søger landet at være med til at fastlægge internationale regler for samarbejdet i den arktiske region.

Kina søger samtidig at gøre sig selv til en attraktiv partner over for landene i Arktis ved at tilbyde teknisk viden og finansiering. Konkret styrker Kina sin arktiske forskning og er med til at opbygge infrastruktur i hovedsageligt russisk Arktis. Kina har langsigtede militærstrategiske interesser i Arktis. Landet ønsker sandsynligvis at have mulighed for at kunne operere militært i Arktis på langt sigt, eksempelvis med strategiske missilubåde under havisen. Kinas konkrete militære tilstedeværelse i Arktis er dog begrænset til forskningsekspeditioner, der bl.a. kan understøtte en fremtidig militær tilstedeværelse.

USA indtager en stærkere rolle i Arktis
USA ønsker at modvirke Ruslands militære styrkeposition og Kinas ambition om at få indflydelse og økonomisk fodfæste i regionen. USA ser Arktis som en sikkerhedsudfordring i et globalt perspektiv, hvor Kina og Rusland er de strategiske konkurrenter. USA ønsker også at kunne imødegå den potentielle russiske trussel mod amerikansk og vestlig infrastruktur.

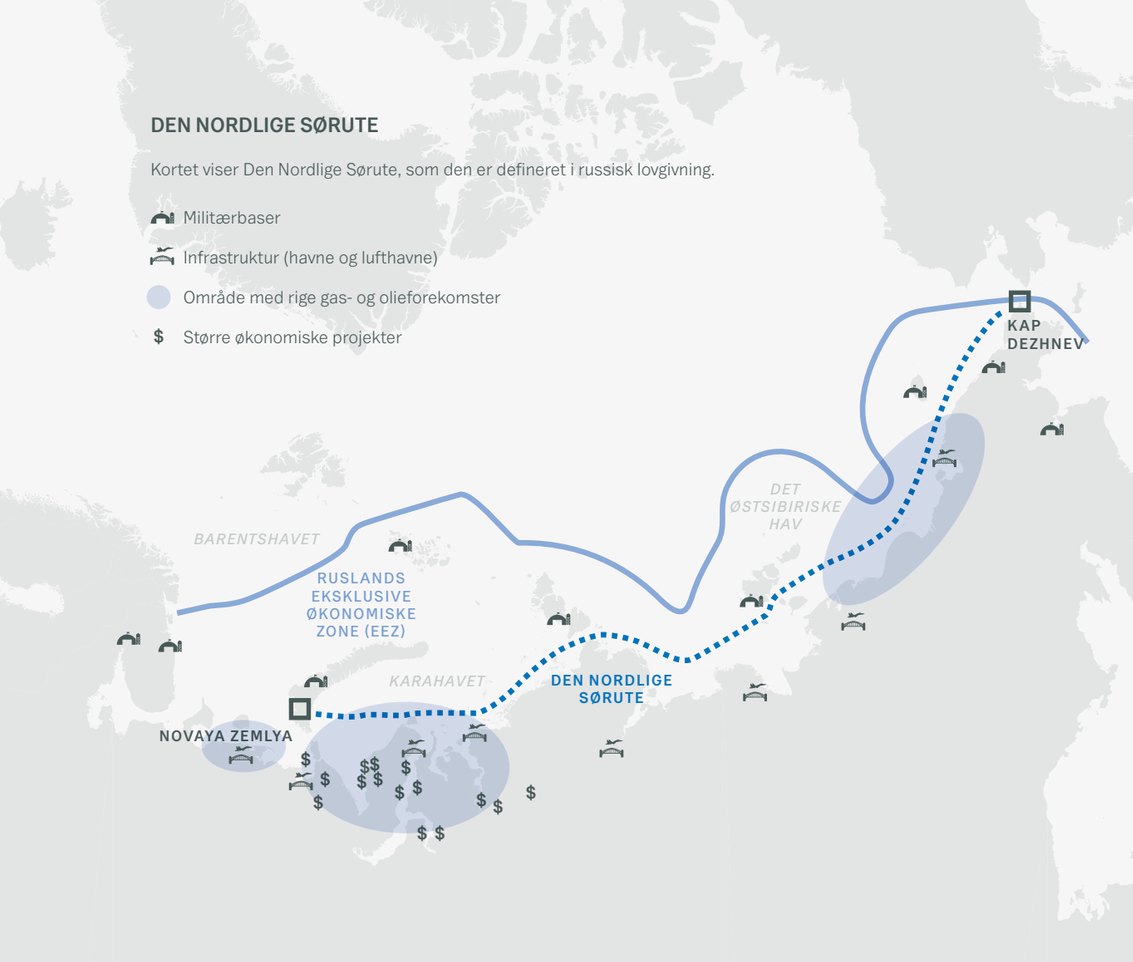

Derfor vil USA fortsat styrke sine militære kapaciteter i den nordatlantiske del af Arktis og opfordrer sine allierede til det samme. Det vil med stor sandsynlighed føre til øget vestlig opbygning af militære kapaciteter i regionen, og Rusland vil som modsvar fortsætte sin militære opbygning.

Rigsfællesskabets udfordringer i Arktis

Stormagternes bredere interesser og adfærd i Arktis har direkte indflydelse på Danmark og Rigsfællesskabet. Det gælder deres interesser i Arktis' økonomiske potentiale og geostrategiske betydning og de regionale militære dynamikker. Stormagterne ønsker indflydelse i den arktiske del af Rigsfællesskabet og vil søge at opnå det ad forskellige kanaler.

Rusland er meget opmærksom på amerikanske aktiviteter i Grønland og ønsker at imødegå USA's interesser.

Rusland har ligesom Danmark ønsket at holde Arktis adskilt fra de generelle spændinger mellem Rusland og Vesten, men forværringer i det generelle dansk-russiske forhold risikerer at sprede sig til samarbejdet i Arktis. Det øger risikoen for, at Rusland bruger påvirkningsoperationer imod Rigsfællesskabet med det mål at styrke sin egen position ved at skabe splid i Rigsfællesskabet og mellem Rigsfællesskabet og USA, ligesom Rusland med stor sandsynlighed forsøgte at gøre i 2019 med en forfalsket korrespondance mellem den grønlandske minister for udenrigsanliggender og en amerikansk senator.

Kina har i en årrække vist interesse for investeringer og projekter i Grønland særligt inden for råstofudvinding og infrastruktur. Ingen projekter er dog realiseret endnu, og kinesiske virksomheders involvering i Grønland er stadig begrænset. Det er sandsynligt, at USA's øgede sikkerhedspolitiske interesse i Grønland har svækket kinesisk engagement og handlerum i Grønland for nuværende. Kinas interesser i Arktis og dermed også Grønland er imidlertid langsigtede, og man vil fra kinesisk side sandsynligvis fortsat lede efter muligheder for at investere og samarbejde i Grønland.

På grund af de tætte forbindelser mellem kinesiske virksomheder og det politiske system i Kina er der særlige risici forbundet med større kinesiske investeringer i Grønland. Det skyldes den effekt, større investeringer vil have på et samfund af Grønlands størrelse. Risikoen for politisk indblanding og pression vil samtidig øges, når det drejer sig om investeringer i strategiske ressourcer eller kritisk infrastruktur.

DEN NORDLIGE SØRUTE

Den Nordlige Sørute (NSR) er den del af Nordøstpassagen, der løber nord for Rusland. Den er hovedfærdselsåre og drivkraft for økonomisk udvikling og udvinding af naturressourcer i russisk Arktis.

Rusland ønsker at kontrollere militær sejlads langs NSR, og landet har siden 2019 arbejdet på lovgivning, der skal sikre denne kontrol. Det strider mod USA's maritime politik, hvor retten til fri sejlads overalt på kloden er en bærende del. USA håndhæver denne ret ved at foretage Freedom of Navigation Operationer (FONOPs) og har offentligt talt om en FONOP i Arktis.

Hvis Rusland indfører restriktioner på militære fartøjers passage ad NSR, kan det fremprovokere en amerikansk FONOP, der vil indebære en risiko for utilsigtet militær eskalation.

Den skærpede sikkerhedspolitiske situation øger risikoen for spionage

Den skærpede sikkerhedspolitiske situation betyder, at Danmark, Grønland og Færøerne på linje med andre lande i Arktis i stigende grad vil være mål for russisk og kinesisk spionage. Rusland prioriterer med stor sandsynlighed at indhente informationer om Danmarks rolle som arktisk nation. Det gælder ikke mindst via cyberspionage.

Forskning, råstoffer, søfart, stormagtspolitik og militær tilstedeværelse er blandt de områder, som Rusland og Kina interesserer sig for i Arktis. Danske, grønlandske og færøske myndigheder, virksomheder og organisationer, der beskæftiger sig med disse områder i Arktis, kan derfor blive mål for spionage.

Ruslands spionage mod danske aktiviteter og Forsvaret i Arktis vil sandsynligvis stige, i takt med at Forsvaret øger sit engagement i regionen. Det er meget sandsynligt, at Rusland bruger en bred palet af spionageværktøjer, herunder traditionel agentvirksomhed og cyberspionage, til at varetage sine interesser i regionen.

Samfund i Arktis kan på grund af deres beliggenhed og geografi være særligt afhængige af velfungerende forsyningslinjer for bl.a. fødevarer, el og varme. Cyberangreb eller fysisk sabotage mod disse funktioner kan derfor have særligt alvorlige konsekvenser.

RUSLAND PÅ KONFRONTATIONSKURS

Rusland underbygger sin stormagtsrolle med en voksende militær afskrækkelse og skærper konfrontationen med Vesten med offensive efterretningsoperationer, cyberspionage og påvirkning. Rusland kan træffe hurtige beslutninger i et lukket rum, og Rusland har dyb mistillid til Vesten. Det skaber risiko for fejltagelser og utilsigtet militær eskalation, som vil kunne opstå med meget kort varsel. Rusland har over de seneste år opbygget og moderniseret sine væbnede styrker i det vestlige Rusland. Rusland er militært overlegen i Østersøregionen i den første fase af en konflikt, hvor Rusland kan indsætte sine styrker meget hurtigt. Det er usandsynligt, at Rusland med overlæg vil risikere en militær konflikt med NATO i Østersøregionen. Rusland ser dog krig med NATO som noget, der reelt kan ske, og øver sig under store strategiske øvelser på at udkæmpe en sådan konflikt.

Foto: Cover Images/Zuma/Ritzau Scanpix

RUSLAND ER LANDMILITÆRT OVERLEGEN I ØSTERSØREGIONEN

Ruslands militære modernisering og oprustning på særligt det landmilitære område har siden Ukrainekrisens start i 2014 skabt en militær ubalance mellem europæiske NATO-lande og Rusland, som er i Ruslands favør. Det gælder især i den første fase af en evt. konflikt.

Rusland kan sandsynligvis stille med op til 65 kampbataljoner med ned til 14 dages varsel. Rusland demonstrerede store dele af denne kapacitet i foråret 2021 langs Ukraines grænser og senest under den strategiske øvelse Zapad-2021.

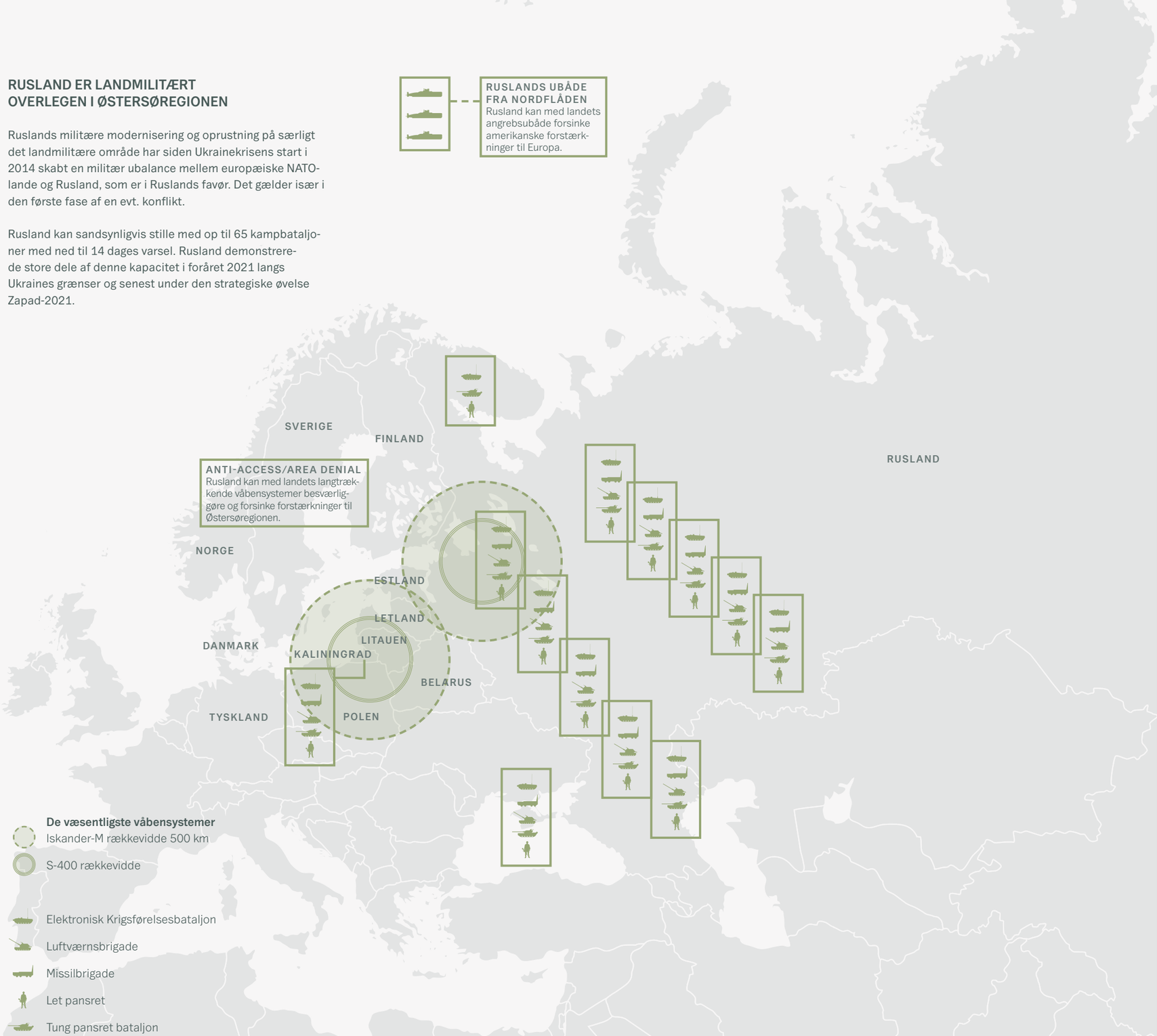

Rusland har etableret sig som en stormagt med vilje og midler til at udfordre Vesten. Ruslands udenrigs- og sikkerhedspolitiske mål og adfærd afviger på mange områder fra de vestlige landes. Rusland vil derfor også være en betydelig sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Det gælder i Østersøregionen, der er præget af de sikkerhedspolitiske spændinger mellem Rusland og NATO, og i Arktis, hvor Rigsfællesskabet er centralt placeret i stormagternes strategiske spil.

Det er Ruslands strategiske mål at styrke sin position som stormagt og at forsvare styrets stabilitet og overlevelse. Rusland mener, at USA og dets allierede forsøger at underminere landets stormagtsrolle og interne stabilitet. Rusland forsøger derfor med udenrigs- og sikkerhedspolitiske initiativer og adfærd at svække USA's globale stormagtsrolle og NATO's og EU's sammenhængskraft.

Rusland modarbejder også en regelbaseret international orden, der i russisk optik fungerer på grundlag af vestlige værdier og regler for adfærd. Rusland vil i stedet fremme en løsere international orden, hvor stormagterne og store regionale magter frit kan konkurrere om indflydelse og magt.

Opbruddet på den internationale scene giver Rusland mulighed for at opnå strategiske gevinster og dermed at udbygge sin stormagtsrolle. Ruslands modstand mod en regelbaseret international orden finder således sympati i mange lande uden for Vesten. Rusland har derfor et manøvrerum til at kunne udbygge sine relationer til lande, der på forskellig vis har sammenfaldende interesser. Det gælder især Kina, men også flere regionale magter, som ser Rusland som attraktive samarbejdspartnere.

Ruslands udenrigs- og sikkerhedspolitiske linje vil i det store og hele fortsætte uændret på mellemlangt til langt sigt. Ruslands ledelse fortsætter med stor sandsynlighed efter præsidentvalget i 2024 og har bred opbakning i Ruslands eliter. Oppositionen har ingen indflydelse på Ruslands udenrigs- og sikkerhedspolitik, og oppositionen udfordrer heller ikke den førte politik.

Det er sandsynligt, at Ruslands økonomiske grundlag er tilstrækkeligt til at understøtte stormagtsrollen på mellemlangt til langt sigt. Det skyldes især Ruslands store indtægter i udenlandsk valuta fra energieksport. Det sikrer høj købekraft, fordi de militære udgifter primært betales med landets egen valuta. Det giver Rusland en stor købekraft i forhold til dets økonomis størrelse. Rusland har endvidere store økonomiske reserver, og landets ledelse vil sandsynligvis fortsat prioritere statens udgifter stramt for at sikre grundlaget for et stærkt statsapparat.

Rusland bruger reelt omkring 4 % af sit BNP på forsvarsrelaterede udgifter. Rusland vil fortsat prioritere de væbnede styrker meget højt, men det er mindre sandsynligt, at Rusland i de nærmeste år øger forsvarsbudgettet yderligere.

Ruslands væbnede styrker er fundamentet for stormagtsrollen

Rusland har gennemført en omfattende oprustning og militær modernisering. Ruslands væbnede styrker er på flere områder kommet på niveau med NATO's styrker i Europa, både hvad angår kapaciteter og kvalitet. Rusland kan derfor underbygge en fortsat konfrontatorisk politik over for USA og NATO med en troværdig og voksende militær afskrækkelse.

Rusland har også militær kapacitet til hurtigt at kunne rette en troværdig trussel mod sine nabolande. Det har Rusland demonstreret med sin militære styrkeopbygning langs Ukraines østlige grænse i foråret og igen i slutningen af 2021. Rusland vil med stor sandsynlighed gøre det klart for Ukraine, USA, NATO og EU, at Rusland fortsat er parat til at varetage sine interesser over for Ukraine, også med militære midler.

En af Østersøflådens fire korvetter af Steregushchiy-klassen med øvelsesminer på agterdækket.
Skibet er fotograferet i forbindelse med udpassage gennem dansk farvand. **Foto:** Flyvevåbnets Fototjeneste.

Rusland vil derfor også være en betydelig sikkerhedspolitisk udfordring for Danmark. Det gælder i Østersøregionen, der er præget af de sikkerhedspolitiske spændinger mellem Rusland og NATO, og i Arktis, hvor Rigsfællesskabet er centralt placeret i stormagternes strategiske spil.

Ruslands væbnede styrker gør det endvidere muligt for Rusland at forfølge sine strategiske interesser og at opnå indflydelse i områder, der ligger langt fra Rusland. Rusland har således placeret sig i en central rolle i regionale kriser og konflikter, der har betydning for europæisk sikkerhed i Mellemøsten, Nordafrika og det østlige Middelhav.

Rusland kan tage hurtige og dristige beslutninger

Ruslands ledelse fører udenrigs- og sikkerhedspolitik på andre betingelser end vestlige regeringer. Ruslands ledelse træffer således udenrigs- og sikkerhedspolitiske beslutninger i en snæver kreds og stort set uden offentlig deltagelse. Det betyder, at Rusland kan forfølge sine strategiske målsætninger langsigtet og tålmodigt, men også tage hurtige og dristige beslutninger. Det er derfor fortsat sandsynligt, at Rusland vil forsøge at opnå strategiske gevinster ved at udnytte pludseligt opstående situationer.

Ruslands ledelse er samtidig præget af et ensidigt, antivestligt verdenssyn, som ikke rummer plads til alternative synspunkter. Det indebærer en risiko for, at Ruslands ledelse fejlfortolker vestlige intentioner over for Rusland eller Ruslands naboer. I sidste ende kan det føre til, at Rusland reagerer skarpere end forventet og eventuelt med militære midler.

Rusland bruger offensive virkemidler

Rusland vil fortsat bruge offensive virkemidler, som vestlige beslutningstagere er tilbageholdende med eller slet ikke vil bruge. Rusland bruger sine offensive virkemidler i tæt samspil med sine diplomatiske, politiske, økonomiske og militære virkemidler.

Rusland har en meget stor efterretningskapacitet, der understøtter landets strategiske mål med et bredt spektrum af efterretningsoperationer. De rækker fra mangesidede spionageaktiviteter mod civile og militære mål til attentater mod politiske modstandere i udlandet.

Rusland bruger påvirkningsaktiviteter til at sprede desinformation og konspirationsteorier i Vesten og i sine nabolande. Rusland vil på den måde opdyrke mistillid i befolkningerne til de politiske systemer og til medierne. Rusland har således under covid-19-pandemien forsøgt at underminere tilliden til vestlige myndigheders håndtering af krisen og til vestlige vacciner.

Rusland har meget store cyberkapaciteter, som landet bruger systematisk til at understøtte sine nationale interesser. Rusland bruger især cyberangreb til spionage. Cyberspionage kan også give adgang til kritisk infrastruktur, som Rusland kan forsøge at ødelægge eller forstyrre i en alvorlig krise eller krig. Rusland har således brugt destruktive cyberangreb i konflikten med Ukraine. Rusland bruger også cyberangreb til andre former for efterretningsoperationer, f.eks. i forbindelse med påvirkningsaktiviteter gennem hack og læk.

Rusland skærper sin konfrontation med vestlige lande ved at bruge meget offensive virkemidler. Det er jævnligt årsag til hændelser, der fremkalder stor opmærksomhed i Vesten. Rusland forsøger at sløre sin involvering ved konsekvent at afvise, at landet står bag, og ved at påstå, at hændelserne er iscenesat for at skade Rusland. Det er meget sandsynligt, at Rusland ønsker at skabe usikkerhed og forvirring i vestlige lande for at undgå et samlet modsvar.

RUSLAND BRUGER OFFENSIVE VIRKEMIDLER

Kortet viser de højest profilerede offentligt kendte operationer siden 2014, som russiske efterretnings- og sikkerhedstjenester anklages for at stå bag. Kortet omfatter hverken almindelig (fysisk) spionage eller operationer i tidligere sovjetrepublikker (baltiske lande er dog taget med).

OKTOBER 2014

GRU sprænger et ammunitionsdepot i Tjekkiet i luften, sandsynligvis fordi det indeholder ammunition til Ukraine.

APRIL–MAJ 2015

GRU forsøger at forgifte ejeren af våbnene i Tjekkiet, Emilian Gebrev.

OKTOBER 2016

GRU er involveret i at planlægge et kupforsøg i Montenegro. Kuppet skulle have forhindret Montenegros optagelse i NATO.

JUNI 2017

Et destruktivt cyberangreb kaldet NotPetya forårsager skade hos virksomheder verden over, bl.a. hos danske A.P. Møller-Mærsk. Ukraine er særligt hårdt ramt. Flere lande tilskriver GRU angrebet.

MAJ 2017

Få dage før det franske præsidentvalg stjæler hackere informationer fra Macrons valgkampagne, som de lækker på internettet. USA har senere anklaget GRU for at stå bag.

MARTS 2018

GRU-officerer forgifter deres tidligere kollega Sergey Skripal og hans datter med nervegiften Novichok i Salisbury, England.

APRIL 2018

Russiske statsborgere stoppes midt i, at de fra en parkeringsplads i Holland forsøger at hacke Organisationen for Forbud mod Kemiske Våben (OPCW). Ifølge USA og Holland arbejder de for GRU. Formålet var sandsynligvis at følge med i organisationens arbejde med at undersøge den gift, som Skripal blev forgiftet med.

JUNI 2018

De russiske tjenester opildner sandsynligvis til demonstrationer i Nordmakedonien og Grækenland mod den græsk-nordmakedonske navneaftale. Aftalen gør det muligt for Nordmakedonien at tilnærme sig EU og NATO.

AUGUST 2019

En lejemorder hyret af FSB skyder eksil-tjetjeneren Zelimkhan Khangoshvili i Berlin.

AUGUST 2020

Det norske Storting offentliggør, at nogle af deres medlemmers og ansattes mailkonti er blevet hacket. Den norske sikkerhedstjeneste, PST, anklager GRU for at stå bag.

AUGUST 2020

Den russiske oppositionspolitiker Aleksey Navalny overføres til behandling i Berlin, efter at FSB har forsøgt at forgifte ham i Sibirien. For at undgå at nævne Navalny ved navn omtaler det russiske styre ham bl.a. som "patienten fra Berlin".

RUSLANDS NYE HØJTEKNOLOGISKE VÅBENSYSTEMER

Rusland har opbygget sine militære kapaciteter til at kunne gennemføre angreb langt inde i Europas territorium. Det kan ske med nye ballistiske missiler, krydsermissiler og andre våbensystemer, der kan affyres fra land, sø eller luft. Systemerne beskyttes af et markant og overlappende integreret luftforsvar.

Rusland udvikler højteknologiske våbensystemer, der er meget fleksible. Rusland kan således bruge dem mod både strategiske og ikke-strategiske mål og kan desuden udruste dem med enten nukleare eller konventionelle sprænghoveder.

De nye våbensystemer omfatter bl.a. det hypersoniske Avangard-sprænghoved med strategisk rækkevidde, det hypersoniske Tsirkon-krydsermissil, det ballistiske Kinzhal-missil, det nukleart fremdrevne krydsermissil Burevestnik og den nukleart drevne torpedo Poseidon.

Rusland kan kombinere disse systemer med elektronisk krigsførelse. I en konventionel konfrontation ville Rusland kunne identificere og jamme mål og inden for meget kort tid nedkæmpe dem med flere våbensystemer.

Rusland vil fortsat modarbejde USA

Ruslands betydelige evne til strategisk afskrækkelse forhindrer, at USA risikofrit kan udfordre Ruslands strategiske interesser. Rusland er således den eneste stormagt, der kan gennemføre et omfattende og ødelæggende angreb mod USA. Rusland fortsætter derfor med at modernisere sine strategiske kernevåben og udvikler nye højteknologiske strategiske våben, der over lange afstande kan ramme amerikanske mål med stor præcision og på nye måder udfordre USA's fremskridt inden for missilforsvar.

Rusland vil fortsat modarbejde USA i de fleste vigtige internationale spørgsmål. De utallige uoverensstemmelser mellem de to stormagter vil derfor med stor sandsynlighed forblive uløste, enkelte vil i bedste fald blive nedtonet. Rusland vil dog samtidig have behov for dialog med USA om vigtige internationale spørgsmål, herunder bekæmpelse af terror og våbenkontrol.
Det vil dog blive meget vanskeligt for Rusland og USA at blive enige om en ny aftale om deres strategiske kernevåben, der kan afløse NEW START-traktaten, der udløber i 2026.

Rusland har fået en stærkt forbedret militær kapacitet over for Vesten

Rusland ser sig selv som værende i en konflikt med NATO, som lige nu udkæmpes med ikke-militære midler såsom påvirknings- og efterretningsoperationer.

Det er usandsynligt, at Rusland ønsker en åben militær konflikt med NATO. Det gælder også i Østersøregionen. Rusland vil være meget opmærksom på at undgå, at dets militære initiativer og reaktioner udløser en væbnet konflikt med USA og NATO.

Cyberspionage kan også give adgang til kritisk infrastruktur, som Rusland kan forsøge at ødelægge eller forstyrre i en alvorlig krise eller krig. Rusland bruger også cyberangreb til andre former for efterretningsoperationer, f.eks. i forbindelse med påvirkningsaktiviteter gennem hack og læk.

Russiske militære enheder fra Gardekampvognsdivisionen og 104. Luftlandestormregiment gennemfører øvelsesaktiviteter nær byen Brest i Belarus under den russiske strategiske øvelse Zapad-2021. **Foto:** FORAT/MOSKVA. BG Carsten Rasmussen.

Ruslands beslutningsprocesser og dybe mistillid til NATO indebærer imidlertid risiko for, at Rusland i en krise misforstår NATO's hensigter og militære dispositioner i Østersøregionen.

Rusland har også markant øget antallet af militære enheder i Det Vestlige Militærdistrikt og forbedret kampmateriellet betydeligt. Det gælder både antallet af styrker, deres elektroniske krigsførelseskapacitet, den landmilitære ildstøtte, det integrerede luftforsvar og missilkapaciteten, hvor de russiske styrker i dag har en endog meget høj kvalitet, som på nogle områder også er moderne, højteknologiske militære modstandere overlegen.

Ruslands væbnede styrker vil samlet set kunne føre en ligeværdig kamp mod NATO-styrker i Ruslands vestlige grænseområde. Det gælder især i en tidlig fase af en konflikt, hvor Rusland samtidig ville være i stand til at tilvejebringe store styrketal hurtigere end NATO. Rusland vil med sin lukkede og hurtige beslutningsproces i en snæver kreds kunne handle meget hastigt i den indledende, kritiske fase af en konflikt.

Rusland anser en krig med NATO som noget, der reelt kan ske, og landets væbnede styrker øver sig under de store strategiske øvelser som senest Zapad-2021 på at udkæmpe en sådan konflikt.

Rusland har regional militær overlegenhed i Østersøregionen

Østersøregionen er i høj grad præget af spændingerne mellem Rusland og NATO. Det kommer til udtryk ved et højt militært aktivitetsniveau. Aktiviteterne omfatter russiske øvelser, NATO-øvelser og nationale vestlige øvelser. Ruslands militære adfærd kan undertiden have en provokerende og aggressiv karakter.

Rusland har i løbet af de seneste fem år moderniseret sine væbnede styrker, opbygget nye enheder og tilført nyt kampmateriel til det vestlige Rusland og Kaliningrad.

NATO har efter Ukrainekrisen i 2014 udsendt mindre militære kontingenter til de baltiske lande i den fremskudte tilstedeværelse, enhanced Forward Presence. Enhederne kan ikke udfordre Ruslands landmilitære overlegenhed, men er med til at sikre, at Rusland må regne med, at en eventuel militær konflikt med de baltiske lande ville udvikle sig til en konflikt med hele NATO.

Rusland ville i en tidlig fase af en eskalerende krise have kapaciteten til at gøre det vanskeligt og omkostningsfuldt for NATO at øge sin militære tilstedeværelse i den østlige del af Østersøen, i de baltiske lande og i Polen. Det skyldes primært Ruslands missil- og luftforsvarsstyrker i regionen. Rusland har også et stort arsenal af moderne og mobile langtrækkende missilsystemer i det vestlige Rusland. Disse systemer truer NATO's bevægelsesfrihed i regionen og giver samtidig mulighed for et massivt og meget præcist angreb mod kritiske militære og civile mål i alle NATO-lande i Europa i tilfælde af en væbnet konflikt. Det giver Rusland mulighed for at samle en overlegen militær styrke ved grænsen til de baltiske lande og forsinke NATO's styrkeopbygning for på den måde at gøre det vanskeligt for NATO at levere kollektivt forsvar.

Rusland ville også i en tidlig fase forsøge at udfordre NATO's sammenhængskraft og reaktionsevne gennem vildledning, påvirkning og cyberangreb. Det er alle offensive midler, som i sig selv har en lav risiko for at udløse en væbnet konflikt med NATO, før Rusland eventuelt måtte ønske det.

Rusland ville derfor i en krise og i en konflikt kunne sætte de baltiske lande og NATO under et betydeligt politisk og militært pres.

Rusland er forberedt på en belarusisk farverevolution

Belarus har stor militærstrategisk betydning for Rusland, især hvis det skulle komme til en konflikt mellem Rusland og NATO. Derfor vil Rusland fastholde et pro-russisk regime og udbygge integrationen mellem de to lande. Rusland mener, at Vesten står bag de såkaldte farverevolutioner, dvs. folkelige protester, i Ruslands nabolande. Rusland vil med stor sandsynlighed reagere skarpt på en folkelig opstand, der fører til regimeskifte i Belarus. En alvorlig krise, der udvikler sig i Belarus, kan således destabilisere hele Østersøregionen.

En vestligt støttet folkelig opstand i Belarus har også været det politiske scenarie for Ruslands store strategiske øvelse Zapad i 2017 og senest i 2021. Zapad-øvelserne forudsætter således, at det kan være en situation i Belarus, der fører til krig med NATO.

Ruslands forhold til Danmark forbliver vanskeligt

Spændingerne mellem Rusland og NATO i Østersøregionen vil fortsat præge Ruslands forhold til Danmark. Rusland er mistroisk over for Danmarks udenrigs- og sikkerhedspolitik på grund af Danmarks nære forhold til USA og rolle i NATO. Det gælder især Danmarks deltagelse i NATO's fremskudte militære tilstedeværelse i Baltikum. Rusland ser også en sammenhæng mellem Danmarks rolle i NATO og Danmarks kritiske linje over for Rusland i EU-sammenhæng, især Danmarks markante støtte til EU's sanktionspolitik.

Rusland vil dog sandsynligvis opretholde et pragmatisk samarbejde med Danmark. Danmark er en attraktiv samarbejdspartner inden for samhandel og investeringer, og Rigsfællesskabet har en central rolle i arktiske spørgsmål. Det er sandsynligt, at Rusland har interesse i at styrke sit bilaterale samarbejde med Danmark, så det ikke bliver helt domineret af spændingerne i Østersøen. Betingelserne herfor vil imidlertid forblive vanskelige. Rusland vil således i sin politik over for Danmark, foruden sine politiske og diplomatiske virkemidler, også bruge cyberspionage samt påvirknings- og efterretningsaktiviteter, hvis Rusland finder det nødvendigt.

Ruslands beslutningsprocesser og dybe mistillid til NATO indebærer imidlertid risiko for, at Rusland i en krise misforstår NATO's hensigter og militære dispositioner i Østersøregionen.

Rusland spionerer målrettet mod Danmark

Rusland spionerer målrettet mod Danmark. Rusland bruger et bredt spektrum af metoder, der skal indhente informationer om dansk sikkerhedspolitik og militære forhold. Ruslands interesse for danske politiske og militære forhold skyldes med stor sandsynlighed Danmarks medlemskab af NATO, Danmarks geostrategiske placering ved indsejlingen til Østersøen og Danmarks rolle som arktisk nation.

Spionagen sker både gennem brug af cyberangreb, og ved at russiske efterretningstjenester f.eks. hverver kilder og aflytter telefoner.

Særligt cyberspionage giver Rusland mulighed for på én gang at gå efter et bredt spektrum af militære og politiske myndigheder og organisationer i Danmark og hos Danmarks allierede. På den måde kan Rusland få et detaljeret og omfattende indblik i væsentlige danske udenrigs- og sikkerhedspolitiske beslutninger samt militære kapaciteter og planer. Rusland kan også bruge cyberspionage til at forberede destruktive cyberangreb i Danmark, der f.eks. vil kunne iværksættes i tilfælde af en eskalerende krise.

Ud over at være et mål for den politiske og militære spionage er Danmark som et teknologisk foregangsland også udsat for russisk industrispionage. Industrispionagen bidrager til, at Rusland udvikler sine militære kapaciteter og ville kunne true NATO-alliancens teknologiske overlegenhed i tilfælde af konflikt. Rusland spionerer mod forsvarsindustrien verden over og er sandsynligvis også interesseret i den danske forsvarsindustris viden om militær teknologi og militært materiel.

Rusland vil forsøge at splitte de europæiske lande

Forholdet mellem Rusland og EU er blevet væsentligt forværret. Det er sandsynligt, at Rusland nu opfatter også EU som en strategisk modstander og derfor vil føre en mere konfrontatorisk politik over for EU. Rusland vil dog fortsat opretholde et pragmatisk forhold til de enkelte EU-lande, bl.a. fordi flere EU-lande er vigtige markeder for Ruslands eksport af gas.

RUSLANDS STORE STRATEGISKE ØVELSE ZAPAD-2021

Rusland gennemførte i september 2021 landets strategiske øvelse i den vestlige del af Rusland og i Belarus. Ifølge Ruslands egne officielle udtalelser deltog op mod 200.000 soldater i øvelsen.

Øvelsen var samlet set større end i 2017, hvor Rusland sidste gang afholdt Zapad-øvelsen.

Ruslands væbnede styrker viste under øvelsen, at de kan forskyde store enheder hurtigt over lange afstande. Samtidig var en række enheder i felten i flere måneder op til øvelsen, hvilket viste stor logistisk udholdenhed.

Scenariet for øvelsen var en vestligt orkestreret og støttet opstand i Belarus. Det demonstrerer Ruslands opfattelse af truslen fra NATO. Det er meget sandsynligt, at Rusland ville vise vilje og evne til at forsvare Belarus og sikre stabilitet, om end de faktiske øvelsesaktiviteter i Belarus var begrænsede.

Rusland vil dog ikke ændre sin politik eller udenrigspolitiske adfærd væsentligt for at få USA's og EU's sanktioner lempet eller hævet, heller ikke selv om sanktionerne skader Ruslands økonomi.

Rusland vil fortsat forsøge at udnytte meningsforskelle blandt de europæiske lande til at splitte solidariteten i NATO og samarbejdet i EU. Det er usandsynligt, at det vil lykkes for Rusland på afgørende vis at underminere NATO's og EU's evne til at fungere, men Rusland vil fortsat forsøge at svække de europæiske landes muligheder for at reagere samlet over for Rusland.

FREMMEDE MAGTER PÅVIRKER OS ONLINE

Fremmede magter forsøger i stadigt højere grad at udnytte cyberdomænet til at påvirke holdninger og adfærd i vestlige demokratier, herunder Danmark. Dette udgør en stigende trussel imod Danmarks offentlige og frie debat. I forsøget på at manipulere den offentlige mening gør statslige aktører brug af en række forskellige påvirkningsmetoder. Tre af disse metoder beskrives her.

KUNSTGRÆS

Kina, Rusland og andre stater bruger falske profiler på sociale medier til at promovere særlige budskaber. Profilerne er fabrikerede og fremstår ofte som vestlige borgere, der støtter russiske og kinesiske mærkesager. Metoden kaldes kunstgræs, og de falske profiler indgår ofte som led i operationer, der også inkluderer nyhedsmedier og officielle kanaler.

1. Statslige aktører opretter falske profiler med særlige karakteristika.
2. Profilerne programmeres til automatisk at 'synes godt om' og dele særligt indhold.
3. Profilerne får særlige budskaber til at trende.

FORSTÆRKERE

Statslige aktører bruger vestlige borgere som forstærkere for deres budskaber bl.a. ved at tilbyde penge eller ydelser for at sprede særlige budskaber online, herunder desinformation. Det kan f.eks. ske ved, at falske PR-firmaer tilbyder bloggere og influencere penge for at promovere særlige budskaber.

1. Statslige aktører spreder desinformation på sociale medier.
2. De statslige aktører kontakter vestlige borgere og tilbyder penge, rejser el. lign for at hjælpe med at sprede desinformationen.
3. Desinformationen bliver forstærket af lokale borgere og kan pludselig opleves fra flere vinkler.

HACK OG LÆK

Statslige hackere stjæler følsomme oplysninger og lækker dem på strategiske tidspunkter for at påvirke den offentlige mening i Vesten. Lækket kan finde sted op til et valg med henblik på at påvirke udfaldet eller for at skabe splid i en befolkning.

1. Statslige aktører hacker informationer fra et vestligt mål.
2. Det hackede materiale bliver forberedt til et læk. Det kan være et valg af særlige informationer eller manipulation af de hackede informationer.
3. Det hackede materiale lækkes eksempelvis på hackerfora på et strategisk vigtigt tidspunkt.

STØRRE SPÆNDINGER MELLEM KINA OG VESTEN

Kinas voksende indflydelse og globale ambitioner skaber spændinger i forholdet til en række vestlige lande, herunder Danmark. Samtidig søger Kina mere håndfast og offensivt at imødegå kritik af det, landet opfatter som sine indre anliggender. For at understøtte sine strategiske interesser bruger Kina sin økonomiske tyngde til at lægge politisk og økonomisk pres på andre lande, ligesom Kina målrettet anvender cyberspionage til at fremme sine interesser. Også Danmark rammes af disse virkemidler. Kina ser den strategiske konkurrence med USA som afgørende for landets videre udvikling og vil undgå, at USA begrænser landets muligheder for at manifestere sig som stormagt og få indflydelse. Kinas sikkerhedspolitiske mål er at blive den dominerende regionale stormagt i Østasien og det vestlige Stillehav. Derfor fortsætter Kina sin militære opbygning og hævder sine krav i Det Sydkinesiske Hav.

Xi Jinping holdt tale i Beijing i anledning af 100-års-jubilæet for Kinas Kommunistiske Parti 1. juli 2021.
Foto: Xie Huanchi Xinhua/Xinhua/Ritzau Scanpix

Kina øger fortsat sin globale indflydelse og vil styrke sin politiske og økonomiske magt. Samtidig optræder Kina stadigt mere selvsikkert internationalt og søger offensivt at imødegå andre landes kritik af forhold i Kina. Dermed ønsker Kina at styre fortællingen om landet som en ansvarlig stormagt. Kinas strategiske mål om større global indflydelse og mere offensive adfærd påvirker i stigende grad vestlige landes sikkerhed og interesser.

Kinas politiske system bevirker, at kinesiske aktørers egne interesser og statens strategiske mål i visse tilfælde er tæt integrerede. Det har ført til voksende bekymringer i en række vestlige lande for kinesisk spionage og utilsigtet videns- og teknologioverførsel i forbindelse med eksempelvis kinesiske investeringer og forskningssamarbejde med Kina.

Kina anvender samtidig en række offensive virkemidler til at forfølge sine interesser og understøtte kinesiske virksomheder og organisationer i udlandet. Disse omfatter cyberspionage, sanktioner og ulovlig teknologioverførsel.

Kinesiske virkemidler kan udfordre vestlige lande

På en lang række områder overlapper Kinas interesser dog også med vestlige landes, og landet arbejder fortsat på at styrke samarbejde både i internationale organisationer og bilateralt.

Kina fremhæver sin egen økonomiske og politiske udvikling som et eksempel på, at der er alternativer til den vestlige, liberale og markedsbaserede udviklingsmodel. For Kina hænger demokratisering og økonomisk udvikling ikke nødvendigvis sammen. Kina præsenterer sin udviklingsmodel som en mulighed for modernisering, hvor lande succesfuldt kan opnå økonomisk udvikling uden grundlæggende ændringer af det politiske system.

Kina øger sin økonomiske indflydelse globalt

Kina engagerer sig økonomisk i en række regioner verden over for at styrke sin egen økonomi og sikre fortsat vækst. Det er vigtigt for Kommunistpartiets legitimitet. I Europa forsøger Kina også at øge sin indflydelse. Det foregår gennem Kinas multilaterale samarbejde med en lang række lande i Central- og Østeuropa, gennem samarbejde med EU som institution og gennem bilateralt samarbejde med enkelte EU-lande. Det er sandsynligt, at Kina ønsker at udnytte samarbejdet til at sikre sine økonomiske interesser i Europa og samtidig vil udnytte forskelle i europæiske landes syn på Kina til at modvirke et samlet Europa i en eventuel konfrontation.

Kina har en betydelig interesse i yderligere økonomisk engagement i Europa. Både for at øge sine muligheder for at afsætte varer og for at tilegne sig viden og teknologi gennem investeringer i europæiske virksomheder. Denne udvikling har bl.a. medført, at flere vestlige lande har større fokus på at afdække investeringers betydning for egen sikkerhed.

Kinas økonomiske vægt kan påvirke de lande, som Kina samarbejder med. Det skyldes, at Kina har vist vilje til økonomisk at straffe lande, der udtrykker kritik af det, Kina opfatter som sine indre anliggender. Kina bruger, ud over bredere økonomiske sanktioner og restriktioner på adgang til Kinas hjemmemarked, også sanktioner mod specifikke individer og institutioner til det formål.

USA ANKLAGER KINESISKE STATSSTØTTEDE HACKERE FOR AT STJÆLE INTELLEKTUEL EJENDOM

Amerikanske myndigheder har siden 2014 offentliggjort flere anklageskrifter, hvor de har beskrevet konkrete eksempler på statslig kinesisk cyberspionage.

I juli 2021 anklagede det amerikanske justitsministerium eksempelvis fire navngivne kinesere for at stjæle intellektuel ejendom fra bl.a. amerikanske virksomheder på vegne af den kinesiske efterretningstjeneste. De stjålne forretningshemmeligheder omfattede eksempelvis teknologi anvendt i selvkørende biler og teknologi til genetisk sekventering.

I juli 2021 tilskrev bl.a. USA hackere tilknyttet den kinesiske stat en række angreb mod Microsoft Exchange-servere.

Kinesiske økonomiske aftaler og investeringer i udlandet afspejler ofte en sammenblanding af økonomiske, diplomatiske og strategiske initiativer, der understøtter Kinas udenrigspolitik og giver kinesiske virksomheder konkurrencefordele på globalt plan. I nogle tilfælde understøttes kinesiske selskaber med statslige lån, adgang til udenlandsk viden og teknologi eller cyberspionage. Det skaber forskelle i de globale rammebetingelser, som danske og europæiske virksomheder opererer under.

Risikoen for kinesisk cyberspionage har øget bekymringen for at give kinesiske virksomheder adgang til bl.a. kritisk infrastruktur. Det har gjort mange lande forsigtige over for at samarbejde med kinesiske virksomheder i visse sektorer.

Kina søger at styrke sin position i internationale organisationer

Kina øger sin globale indflydelse gennem internationale organisationer og multilaterale samarbejder, bl.a. ved at deltage mere aktivt i internationale institutioner og organisationer. Kina får dermed mulighed for at øve større indflydelse på både institutioner og enkelte medlemslande i konkrete sager.

Kinas styrkede position i internationale organisationer gør det i visse tilfælde vanskeligere for vestlige lande at varetage deres interesser i disse organisationer og begrænser muligheden for at blive enige på vigtige områder. Kina har flere gange i FN formået at samle kredse af lande, som har vendt sig mod kritik af Kinas

KINESISKE VIRKEMIDLER KAN UDFORDRE VESTLIGE LANDE

ØKONOMISK SAMARBEJDE

Der kan være strategiske interesser bag kinesiske virksomheders investeringer og opkøb i vestlige lande. Samtidig kan aktiviteterne være statsstøttede og foregå på ulige vilkår.

TEKNOLOGIOVERFØRSEL

Kina kan opnå et teknologisk forspring på strategisk vigtige områder ved at rekruttere vestlige forskere og indgå forskningssamarbejde og således erhverve viden og teknologi.

SANKTIONER

Kina kan indføre sanktioner mod vestlige institutioner, virksomheder og personer, der i Kinas optik udfordrer landets suverænitet.

MILITÆR BRUG AF CIVIL FORSKNING

Civil-militær integration i Kina indebærer en risiko for, at civil videnskab og teknologi erhvervet i vestlige lande anvendes af det kinesiske militær.

POLITISK OG ØKONOMISK PRES

Kina kan bruge sin økonomiske tyngde til at lægge pres på enkeltlande og imødegå kritik.

SPIONAGE

Kina kan anvende cyberspionage både bredspektret og målrettet mod vestlige myndigheder, virksomheder og organisationer.

Kina har nu væsentligt mere moderne og nyere enheder end ikke bare de japanske, sydkoreanske og taiwanske flåder, men også den amerikanske flåde. Sammen med den øvrige modernisering af Kinas militær rykker det på den fremtidige magtbalance i Østasien og det vestlige Stillehav i Kinas favør.

overgreb i Xinjiang, ligesom Kina har modsat sig internationale undersøgelser af globale sundhedsrisici såsom virusudbrud.

Kina arbejder også for at opbygge nye institutioner, der passer bedre til Kinas interesser, og promoverer disse institutioner som supplement til eksisterende organisationer. Det gælder bl.a. Asian Infrastructure and Investment Bank, hvor Danmark også er medlem, og Shanghai Cooperation Organisation. På denne måde søger Kina at øge sin indflydelse på internationale rammer og spilleregler.

Strategisk konkurrence mellem USA og Kina

Kina befinder sig i en strategisk konkurrence med USA, og konkurrencen mellem de to stormagter står centralt i begge landes udenrigspolitik. USA søger at håndtere Kinas adfærd og udvikling som stormagt inden for eksisterende internationale rammer. Den kinesiske ledelse ser USA's politik over for Kina som forsøg på at inddæmme Kina og forhindre, at landet udvikler sig yderligere som stormagt.

I konkurrencen med USA bliver Kina presset af et omfattende amerikansk alliance- og partnernetværk, der i kinesiske øjne hæmmer Kinas udvikling. Kina fokuserer på at styrke samarbejdet med udviklingslande og interesserede vestlige lande, netop for at undgå at stå over for en samlet vestlig blok. Det er sandsynligt, at Kinas samarbejde med vestlige lande også sker for at forhindre, at landene støtter tiltag, som Kina ser som amerikanske forsøg på at bremse Kinas udvikling.

Kina søger desuden at skabe gode bilaterale relationer med lande i især Sydøstasien, Syd- og Mellemamerika og Afrika gennem politiske og økonomiske aftaler. Et middel til det har under covid-19-pandemien været at levere vacciner til udviklingslande. Den indsats skal samtidig fremstille Kina som en ansvarlig global stormagt.

Cyberspionage er et centralt stridspunkt i konkurrencen mellem USA og Kina. Kinas cyberspionage mod Vesten udgør et alvorligt sikkerhedspolitisk problem, også for Danmark. USA reagerer bl.a. ved at skabe international opmærksomhed om Kinas adfærd og risikoen for cyberspionage. En af måderne, USA gør dette på, er ved alene og sammen med allierede offentligt at tilskrive Kina konkrete cyberangreb. USA har på linje med en række andre vestlige lande påpeget risikoen ved at anvende kinesisk teknologi og samarbejde med kinesiske virksomheder, især om kritisk infrastruktur.

Kina kan udfordre USA militært i Østasien og det vestlige Stillehav

Kinas vigtigste sikkerhedspolitiske mål er at etablere sig som den dominerende regionale stormagt i Østasien og i det vestlige Stillehav for at sikre sig mod især amerikansk intervention og indflydelse. Kina moderniserer og udbygger fortsat sine militære styrker. Det gælder især de strategiske missilstyrker og flåden, men Kina har også styrket sin militære cyberkapacitet. Kina fokuserer militært på evnen til at vinde lokale krige i Østasien og det vestlige Stillehav. Kina bygger til det formål kapaciteter, f.eks. hangarskibe, større amfibieskibe og krydsere, og udvider også sit marineinfanteri. Disse kapaciteter øger samtidig Kinas evne til at anvende militær magt på globalt plan. På langt sigt vil Kina kun overgås af USA. Kinas øgede militære styrke vil sandsynligvis forstærke lokale spændinger og medføre, at asiatiske spørgsmål om sikkerhed bliver globale.

Kina har nu væsentligt mere moderne og nyere enheder end ikke bare de japanske, sydkoreanske og taiwanske flåder, men også den amerikanske flåde. Sammen med den øvrige modernisering af Kinas militær rykker det på den fremtidige magtbalance i Østasien og det vestlige Stillehav i Kinas favør, medmindre de andre lande udvider deres byggeprogrammer betydeligt.

Det Sydkinesiske Hav er blandt Kinas højeste udenrigspolitiske prioriteter, og Kina udbygger sin tilstedeværelse i området. Det er sandsynligt, at Kina i større grad vil placere styrker på baserne på de kunstige øer i Det Sydkinesiske Hav, og at Kina fortsat vil styrke både kystvagtens og militærets kontrol over omstridte områder. Kina ønsker sandsynligvis at kunne kontrollere og overvåge hele Det Sydkinesiske Hav på mellemlangt til langt sigt.

USA udfordrer de kinesiske territoriale kravs legitimitet med rutinemæssige operationer. Operationerne vil dog ikke i sig selv føre til, at forholdet mellem USA og Kina forværres, da der er tale om velkendte og forventede aktiviteter.

Kina ønsker at anskaffe udenlandsk teknologi
Kina arbejder målrettet på at tilegne sig teknologi og viden. Kina ønsker at styrke sin teknologiske udvikling og opnå uafhængighed af udenlandsk teknologi på strategisk vigtige områder. Derfor fokuserer landet på det hjemlige marked og på at udvikle produkter og teknologier, som kinesiske virksomheder lige nu importerer fra udlandet. Kina ønsker på den måde at opnå større kontrol med de vigtigste forsyningskæder, eksempelvis for avancerede computerchips.

Kina har en omfattende indsats, der skal kortlægge og om muligt overføre teknologi og viden til landet. Til det formål har Kina en række talentprogrammer, som bl.a. skal tiltrække forskere, og som også har fokus på at øge Kinas forskningsmæssige kompetencer. Det er sandsynligt, at Kina i den forbindelse også ønsker at tilegne sig viden og teknologi fra danske forskningsinstitutioner.

Amerikanske myndigheder har i flere tilfælde anklaget Kina for at anvende cyberspionage mod virksomheder og videnskabelige og statslige institutioner i udlandet for at få adgang til teknologi.

KINAS TERRITORIALKRAV I DET SYDKINESISKE HAV

Det er sandsynligt, at Kina i større grad vil deployere styrker til de store baser på de kunstige øer (●) og Woody Island i Det Sydkinesiske Hav og fortsat vil styrke både kystvagtens og militærets myndighedsudøvelse i omstridte områder.

De ni stiplede linjer er grænsen for det område, som Kina gør krav på i Det Sydkinesiske Hav.

Kinas målrettede prioritering af avancerede teknologier vil sandsynligvis forbedre landets evne til at fastsætte internationale standarder inden for f.eks. kvanteteknologi og kunstig intelligens. Det vil øge Kinas indflydelse på teknologiske felter, der tidligere har været domineret af især vestlige lande.

Kinas fokus på at udvikle avancerede teknologier er blevet en del af landets strategiske konkurrence med USA. USA ser Kinas prioritering af avancerede teknologier som en trussel mod USA's nationale strategiske interesser og sikkerhed.

Kina har en strategi for civil-militær integration, som både skal sikre, at militæret kan udnytte videnskabelige og teknologiske fremskridt, og at virksomheder kan bruge militærteknologi. Konkret forskningssamarbejde kan derfor i visse situationer medføre, at kinesiske aktører får adgang til strategisk vigtige teknologier på både civile og militære områder. Det vil også være en risiko i visse typer af forskningssamarbejde mellem danske og kinesiske institutioner.

Kina vil fortsat reagere kraftigt på kritik af det, Kina opfatter som kerneinteresser. Kina vil sandsynligvis også bruge forskellige virkemidler til at lægge pres på lande, der stiller spørgsmålstegn ved de kinesiske kerneinteresser, herunder politisk og økonomisk pres på både myndigheder og virksomheder.

Kinas voksende indflydelse påvirker Danmark
Kinas øgede globale indflydelse og mere selvsikre ageren på den internationale scene påvirker også udviklingen i det bilaterale forhold til Danmark. Kina ser Taiwans status i det internationale samfund, minoriteters forhold i Xinjiang og politisk kontrol i Hongkong som indre anliggender. Det er især vestlig kritik på disse områder, som har fået Kina til at reagere offensivt over for bl.a. EU. Kina har således indført sanktioner, som også har været rettet mod danske personer.

Den kinesiske regering vil fortsat reagere kraftigt på andre landes kritik af forhold, der i Kinas optik udfordrer landets suverænitet. Kina vil sandsynligvis også bruge sin økonomiske tyngde og politiske indflydelse til at lægge pres på både myndigheder og virksomheder for at sikre kritiske landes opbakning.

Kina udfører omfattende og vedvarende cyberspionage mod andre lande. Denne er også rettet mod danske myndigheder, virksomheder og organisationer. Kinas militær og kinesiske efterretningstjenester har meget væsentlige kapaciteter og evner til at skaffe sig fuld og vedvarende adgang til organisationers digitale informationer. Der er tale om en konstant og langsigtet aktivitet, der gavner Kinas sikkerheds- og udenrigspolitiske samt økonomiske og kommercielle interesser.

Det spændte forhold mellem USA og Kina påvirker også det dansk-kinesiske forhold. Det er sandsynligt, at Kina ser Danmarks forhold til USA som afgørende for, hvordan og hvor langt det bilaterale samarbejde kan udvikle sig.

Kina er dog fortsat interesseret i at styrke samarbejdet med Danmark på en lang række politiske og økonomiske områder. Derfor vil kinesiske myndigheder, institutioner og virksomheder fortsat opsøge muligheder, hvor de kan etablere eller udbygge samarbejde.

DEN GLOBALE TERRORTRUSSEL

Terrortruslen er fortsat alvorlig og kommer især fra militante islamister, men også fra højreekstremister. Al-Qaida og Islamisk Stat inspirerer stadig individer og netværk til angreb i og uden for Europa. Vestlige fremmedkrigere vil fortsat udgøre en trussel. Både al-Qaida og Islamisk Stat har en vedblivende intention om at angribe Vesten, og deres regionale undergrupper udgør en trussel mod vestlige interesser i store dele af verden. Talibans overtagelse af magten i Afghanistan vil give større manøvrerum til terrorgrupper, herunder al-Qaida, og det vil sandsynligvis øge terrortruslen i Afghanistan og i regionen.

Angreb fra Islamisk Stat i Khorasan-provinsen (ISKP) på Kabul lufthavn 30. august 2021.
Foto: Abaca/Ritzau Scanpix

UDVALGTE ISLAMISTISKE OG HØJREEKSTREMISTISKE TERRORANGREB I VESTEN OG MOD VESTLIGE MÅL I ÅRENE 2015-2021

Antallet af angreb i Vesten har i en årrække været væsentligt lavere end i perioden 2015 til 2017, hvor Islamisk Stat stadig kontrollerede et større territorium. Imidlertid er de grundlæggende drivkræfter bag terrorisme stadig til stede, og terrortruslen er fortsat alvorlig. Den største terrortrussel i Europa vil sandsynligvis fortsat komme fra enkeltpersoner eller løsere europæiske netværk.

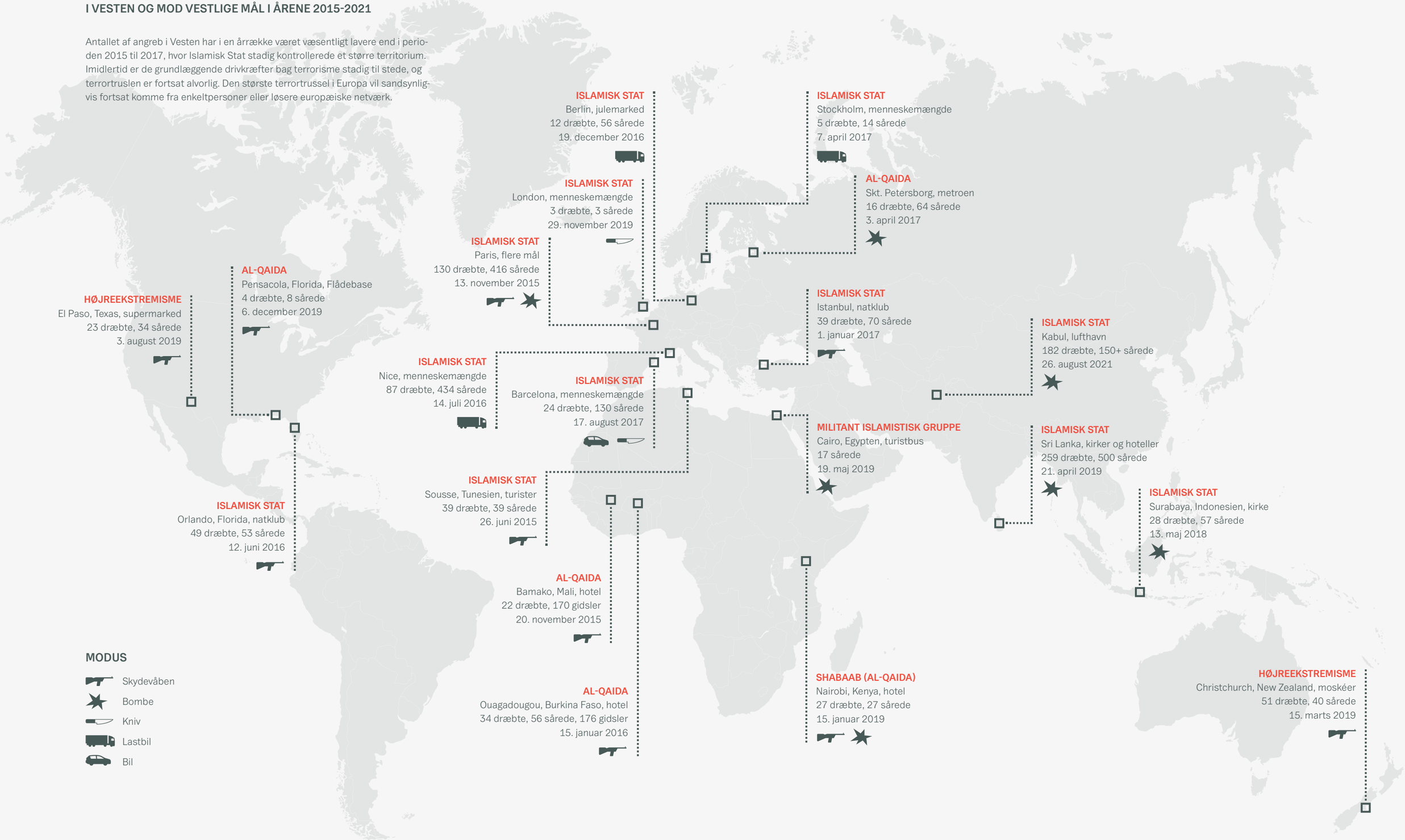

En syrisk flygtningelejr. **Foto:** Delil Souleiman/AFP/Ritzau Scanpix

Krænkelsessager og militant propaganda inspirerer soloterrorister

De seneste års terrorangreb i Europa har næsten alle været udført af enkeltpersoner med sympati for Islamisk Stat og har ofte været knyttet til en oplevet krænkelse af islam. Både al-Qaida og Islamisk Stat fremstiller i deres propaganda Vesten som en fjende af verdens muslimer og bruger krænkelsessager til at opfordre til angreb. I juni 2021 udsendte al-Qaida for eksempel en video, hvor al-Qaida-ledere koblede krænkelsessager fra Charlie Hebdo i Frankrig sammen med genoptrykningen af de danske tegninger af profeten Muhammed og al-Qaidas efterfølgende angreb på den danske ambassade i Islamabad i 2008.

Både al-Qaida og Islamisk Stat har mistet en lang række karismatiske ledere og talsmænd de seneste år. Nogle er blevet dræbt, mens andre er blevet anholdt. Til trods for dette distribuerer begge grupper og deres lokale undergrupper stadig effektiv propaganda til et globalt publikum. Angrebene fra enkeltpersoner i Europa næres bl.a. af denne propaganda, som formidler den militante ideologi og budskabet om at forsvare muslimer verden over og islam med vold.

Al-Qaida og Islamisk Stat sætter ofte fokus på aktuelle hændelser lokalt for at legitimere vold globalt. Eksempelvis fremhævede al-Qaida i marts 2021 i sin propaganda forfølgelsen af den muslimske Rohingya-befolkning i Myanmar som en illustration af undertrykkelsen af muslimer, som i deres øjne sker mange steder i verden. På tilsvarende vis har Islamisk Stat fremhævet det seneste udbrud af væbnet konflikt mellem Israel og Hamas i foråret 2021 som et overgreb mod muslimer. De to terrororganisationer sammenfletter dermed militant islamistisk ideologi med aktuelle begivenheder for at legitimere væbnet kamp mod de lokale magthavere og mod Vesten.

Den militante propaganda publiceres typisk via digitale nyhedsbreve, hjemmesider og krypterede kommunikationskanaler. I nogle tilfælde formidles ideologi og propaganda af personer i lukkede miljøer og netværk, som er ukendte i offentligheden. I andre tilfælde formidles ideologien af al-Qaidas og Islamisk Stats officielle talsmænd og mere åbent på internettet. Disse talsmænd er i nogle tilfælde direkte forbundet med organisationernes hemmelige operative strukturer, og personerne udfylder således flere funktioner.

Fremmedkrigere som latent og langsigtet trussel

I løbet af de seneste 20 år er tusinder af fremmedkrigere rejst fra Vesten til konflikter i især Afghanistan, Yemen, Somalia, Syrien og Irak. Disse fremmedkrigere, som typisk tilsluttede sig al-Qaidas regionale undergrupper eller Islamisk Stat i Syrien og Irak, udgør på forskellig vis en langsigtet trussel mod Vesten.

Syrien blev særligt fra 2013 til 2015 en magnet for vestlige fremmedkrigere. Et stort antal fremmedkrigere fra Mellemøsten og Europa var tiltrukket af Islamisk Stats såkaldte kalifat, men også de andre militante grupper, herunder al-Qaida, kunne tiltrække fremmedkrigere til den langvarige borgerkrig. Desuden gjorde Syriens umiddelbare nærhed til Europa i en periode rejsen nemmere for europæiske fremmedkrigere. Det er mindre sandsynligt, at der i nær fremtid vil opstå en konflikt, der kan tiltrække samme antal af europæere, som Syrien-konflikten har kunnet.

Der er fortsat fremmedkrigere på fri fod i Syrien og Irak. Hovedparten befinder sig i Idlib-provinsen i det nordvestlige Syrien, hvor de fleste fortsat kæmper mod Asad-styret. En stor del af de fremmedkrigere, som tog til Syrien, er dog i dag enten døde eller sidder tilbageholdt i fængsler i det nordøstlige Syrien. Fængslerne er i øjeblikket kontrolleret af de kurdisk-dominerede myndigheder. Det er sandsynligt, at Islamisk Stat vil forsøge at smugle sine medlemmer, herunder fremmedkrigere, ud af fængslerne. Ligeledes er det sandsynligt, at nye og stærke netværk blandt de tilbageholdte bliver dannet i fængslerne, og at nogle af disse netværk vil bestå efter en eventuel løsladelse.

I lejre kontrolleret af de kurdisk-dominerede myndigheder i det nordøstlige Syrien sidder fortrinsvis kvinder, som er tilbageholdt pga. deres relationer til Islamisk Stat, samt deres børn. Mange af kvinderne er eller har været gift med fremmedkrigere fra vestlige lande. I disse lejre ser man kvinder radikalisere andre kvinder og indoktrinere nogle af børnene i Islamisk Stats ideologi.

En del vestlige fremmedkrigere er vendt tilbage til Vesten, hvor flere af dem i dag sidder i fængsel. Her er radikalisering mellem fangerne fortsat et problem.

HØJREEKSTREMISME ER FORTSAT EN TRUSSEL I VESTEN

Truslen fra højreekstremistiske grupper og personer vil sandsynligvis fortsætte i årene fremover. De seneste år har personer med tilknytning til højreekstremistiske miljøer udført flere større terrorangreb i Vesten. Gerningsmændene er i stort omfang blevet dyrket som idoler, og de vil sandsynligvis blive ved med at vække inspiration i højreekstremistiske miljøer.

Højreekstremister henter ofte inspiration fra de samme aktuelle begivenheder som militante islamister, f.eks. at Taliban overtager magten i Afghanistan. Dog anskuer de disse begivenheder fundamentalt forskelligt. Det gælder f.eks. Vestens tilgang til flygtninge og indvandrere, som militante islamister har brugt til at fremstille Vesten som fremmedfjendsk og modstander af islam.

Højreekstremister fremhæver især indvandring til Vesten som en trussel mod europæisk kultur og "den hvide race". De bekender sig typisk til ideologier, som har bund i antisemitisme og racisme, og de trækker på konspirationsteorier af forskellig art. Truslen kommer primært fra enkeltpersoner og er rettet mod en række forskellige mål, særligt jøder, muslimer og de vestlige myndigheder, som de holder ansvarlige for en i deres øjne farlig udvikling af samfundet. Højreekstremister bruger typisk demonstrationer, pamfletter, graffiti, podcasts, memes og musik til at sprede deres budskaber

Virtuelle netværk og mødesteder har stor betydning for rekruttering til og radikalisering i højreekstremistiske miljøer. Tendensen i retning af en øget tilstedeværelse på internettet er blevet forstærket under covid-19-pandemien. Flere udbydere af digitale platforme forsøger at begrænse spredningen af højreekstremistiske budskaber, men muligheden for at kommunikere krypteret giver dog fortsat gode betingelser for, at højreekstremister kan skabe netværk og udveksle idéer.

MILITANTE ISLAMISTISKE TERRORGRUPPER HAR FLERE FRISTEDER I DAG END FOR 20 ÅR SIDEN

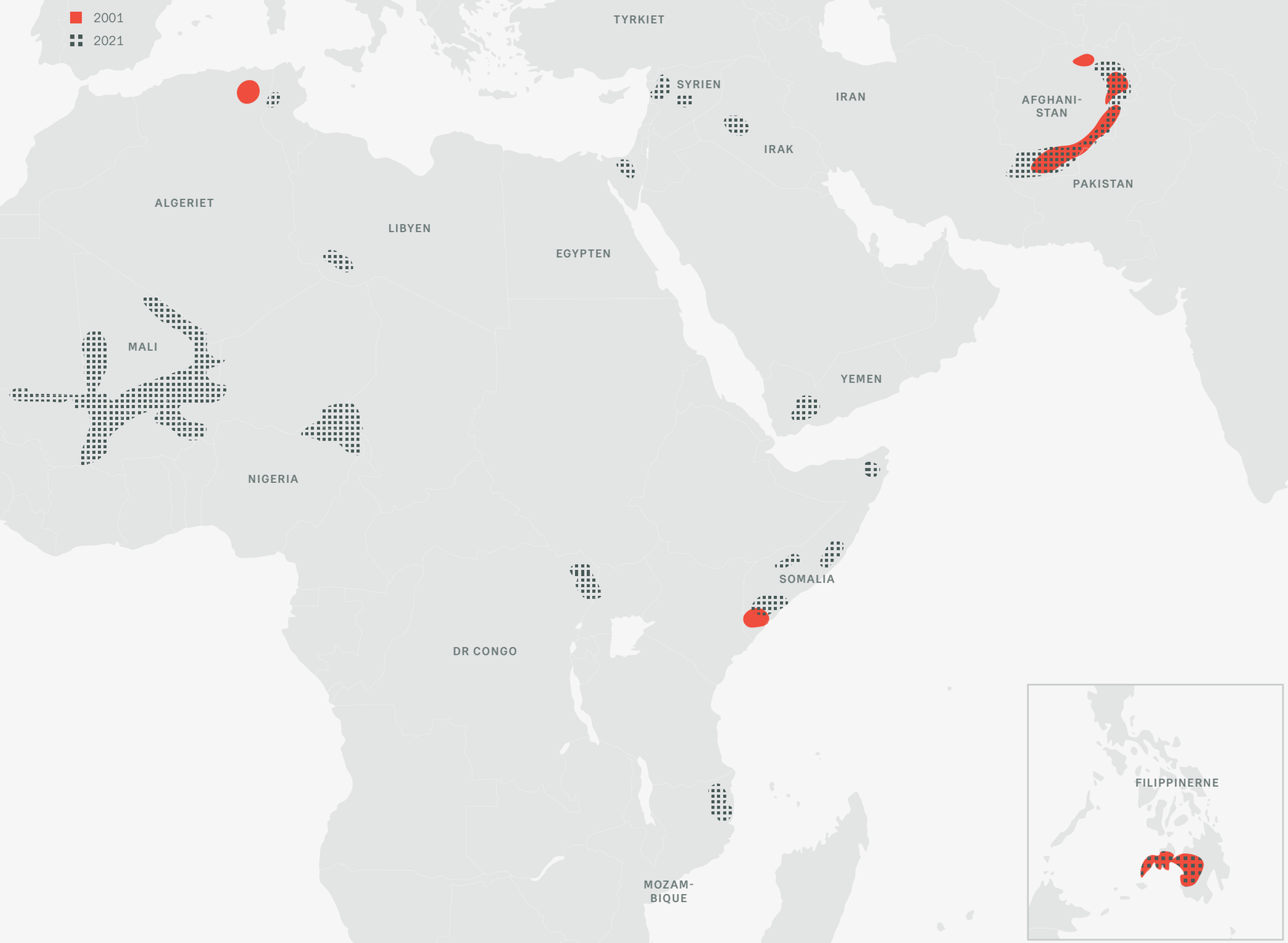

TERRORTRUSLEN OG UDVIKLINGEN I AFGHANISTAN

Talibans magtovertagelse giver større manøvrerum til terrorgrupper i og nær Afghanistan og vil sandsynligvis øge terrortruslen fra militante islamistiske grupper i landet og regionen som helhed. Dette skyldes, at terrorgrupper som al-Qaida, Islamisk Stat i Khorasan-provinsen (ISKP) og andre militante pakistanske og centralasiatiske grupper ikke længere er under pres fra afghanske sikkerhedsstyrker og amerikanske tropper i Afghanistan.

Der er en række centrale usikkerheder forbundet med udviklingen af terrortruslen fra Afghanistan mod Vesten. Terrortruslen fra Afghanistan vil først og fremmest afhænge af Talibans og regionale magters fremtidige vilje og evne til at forhindre terrorgrupper i Afghanistan i at øge deres kapacitet til at dirigere eller understøtte angreb mod vestlige interesser. Ligeledes vil truslen afhænge af, hvorvidt personer fra Vesten får mulighed for at rejse til og fra Afghanistan og få træning og danne forbindelser til militante grupper.

Både Islamisk Stat og al-Qaida har brugt Vestens tilbagetrækning fra Afghanistan i deres propaganda. Al-Qaida betragter udviklingen i Afghanistan som en monumental sejr over USA og Vesten, som gruppen vil søge at udnytte for at øge sin globale tiltrækningskraft.

Det er sandsynligt, at pakistanske og centralasiatiske grupper vil kunne udnytte Talibans magtovertagelse i Afghanistan til at opbygge deres kapaciteter. Selv om disse grupper primært udgør en regional trussel, kan deres tilstedeværelse i Afghanistan give personer fra Vesten mulighed for at træne og få kamperfaring.

AFRIKA: AL-QAIDA STÅR STÆRKT, OG ISLAMISK STAT VIL EKSPANDERE

På samme måde som i Afghanistan vil militante islamister sandsynligvis kunne konsolidere sig i Afrika i de kommende år. Både al-Qaida og Islamisk Stat vil være en del af en række konflikter, herunder også i Sahel.

Islamisk Stat har især etableret sig i Afrika siden tabet af det såkaldte kalifat i 2019, mens al-Qaida-grupper har været til stede i Afrika de sidste 30 år. Islamisk Stats ekspansion i Afrika har ikke for alvor svækket al-Qaida-grupperne, som mange steder fortsat står stærkt. Det gælder f.eks. al-Shabaab, som er en officiel del af al-Qaida. Langt størstedelen af al-Shabaabs angreb er rettet mod lokale myndigheder og internationale militære styrker, som har været i Østafrika gennem en årrække. Al-Shabaab angriber dog også med jævne mellemrum vestlige interesser i Somalia og dets nabolande, herunder i Kenya. Denne type terrorangreb og al-Shabaabs tilhørsforhold til al-Qaida i øvrigt sikrer gruppen synlighed i forhold til et internationalt, militant islamistisk publikum.

Islamisk Stats ekspansion i Afrika sker typisk gennem en slags franchise-model, hvor lokale militante islamistiske grupper med års erfaring fra lokal oprørskamp tilslutter sig Islamisk Stat. Det er bl.a. sket i den østlige del af DR Congo og i det nordlige Mozambique. Begge steder har lokale grupper tilsluttet sig Islamisk Stat og udført en lang række angreb, primært mod lokale myndigheder og civile. Men Islamisk Stat-gruppen i det nordlige Mozambique har også gennemført angreb mod mål relateret til vestlige firmaers gasudvinding. Islamisk Stats ledelse har fremhævet angreb udført af undergruppen i Mozambique i sin internationale propaganda.

Samtidig vil nogle af de løsladte fremmedkrigere sandsynligvis fortsat være radikaliserede og udgøre en terrortrussel. Der er eksempler på, at terrorangreb, som er begået i Europa siden 2015, er sket inden for de første seks måneder, efter at gerningspersonerne er blevet løsladt.

I årenes løb er det blevet stadigt sværere for militante islamister at rejse fra Vesten til et af verdens konfliktområder. Vestlige lande har f.eks. iværksat modforanstaltninger for at forhindre udrejse. Det er dog fortsat muligt, og så længe al-Qaidas og Islamisk Stats undergrupper formår at fremstille konflikter som relevante og legitime at deltage i, vil nogle fortsat gøre forsøget. Samtidig vil Islamisk Stat og al-Qaida fortsat kunne tiltrække fremmedkrigere fra konflikternes nabolande. Denne tendens ses bl.a. i de konfliktplagede regioner i Afrika.

Islamisk Stat og al-Qaida vil opbygge kapacitet i lokale konfliktområder

Al-Qaida og Islamisk Stat er sammensatte organisationer. Begge har både centrale ledelser og samtidig undergrupper rundt omkring i verden. Tilsammen udgør de to organisationer en vedvarende terrortrussel, ikke alene mod Vesten, men også i de konfliktområder, hvor deres undergrupper befinder sig.

Al-Qaidas tilbageværende få topledere sidder i øjeblikket sandsynligvis primært i Iran og Afghanistan, mens Islamisk Stats decimerede ledelse sandsynligvis befinder sig i Syrien. Det er meget sandsynligt, at de to organisationers respektive ledere fortsat vil have en hensigt om at udføre større komplekse angreb i Vesten i stil med angrebet mod USA den 11. september 2001. I øjeblikket er det dog mindre sandsynligt, at de har kapaciteten til at udføre større angreb i Vesten. Al-Qaida og Islamisk Stat arbejder dog løbende på igen at kunne ramme Vesten og opbygger lokale alliancer og kapacitet i bl.a. Irak, Syrien, Afrika og ind i Europa.

Al-Qaida og Islamisk Stat truer i stort omfang vestlige interesser uden for Vesten. De to terrorgruppers undergrupper er til stede i en lang række af verdens konflikter. Her fører de både en lokal oprørskamp og truer vestlige interesser, både i egen ret og i stigende grad i samarbejde med nationale oprørsbevægelser.

Knivoverfald i Rambouillet i Frankrig april 2021. **Foto:** Ian Langsdon/EPA/Ritzau Scanpix

Flere af Mellemøstens og Afrikas konfliktområder er uden for de lokale myndigheders kontrol og dermed fristeder, hvor terrorgrupper kan træne deres medlemmer, sprede propaganda og forberede angreb. Militante islamister vil med stor sandsynlighed også fremover have kapacitetsopbygning i væbnede lokale konflikter som primært fokus.

I Syrien og Irak tager både Islamisk Stat og al-Qaidas tilknyttede netværk del i de lokale konflikter. Siden 2019 har Islamisk Stat primært været til stede i de store øde ørkenområder i landene, hvor gruppen har forsøgt at genopbygge sine angrebskapaciteter. Al-Qaida-netværk er især til stede i den nordvestlige del af Syrien. Det er dog sandsynligt, at de forsøger at udvide deres operationsområde til andre dele af Syrien, og truslen mod Vesten vil således øges, hvis netværkene får større råderum.

> Al-Qaida og Islamisk Stat sætter ofte fokus på aktuelle hændelser lokalt for at legitimere vold globalt.

EUROPAS KONFLIKTFYLDTE NABOREGIONER

Europas naboregioner fra Nordafrika og Sahel over Mellemøsten til Afghanistan udgør en sikkerhedspolitisk udfordring. Regionerne vil i de kommende år fortsat være præget af rivalisering mellem regionale magter, væbnede konflikter og korrupte og autoritære regimer. Det bliver yderligere forværret af klimaforandringer og voksende befolkninger. Samlet set skaber det grobund for terror, flygtninge og migration og truer samtidig international handel, skibsfart og energisikkerhed. Europa står stadigt mere alene med at håndtere disse problemer på grund af USA's vigende militære tilstedeværelse og mindskede politiske indflydelse i regionerne.

Flygtningelejr i Idlib-provinsen, Syrien, 2020.
Foto: Ahmad al-ATRASH / AFP

De komplekse problemer, som Nordafrika, Mellemøsten og Afghanistan står overfor, vil fortsat skabe politiske og sikkerhedsmæssige problemer for Europa. I det forløbne årti siden Det Arabiske Forår har flere autoritære regimer som Egypten, Saudi-Arabien og Iran forstærket deres kontrol med hård magt og øget overvågning. Disse regimer vil dog fortsat være sårbare. Undertrykkelse, ulighed og korruption vil sandsynligvis skabe nye civile uroligheder. Andre lande i regionen har svage statslige institutioner, der skaber samme type problemer. Det gælder ikke mindst Afghanistan, Libyen, Yemen, Sahel-landene og i stigende grad også Libanon. Det kan føre til, at stater bryder sammen, at lokale konflikter og terrorgrupper opstår, og at befolkningsgrupper radikaliseres.

Lokal ustabilitet og konflikter tæt på Europas grænser vil bidrage til, at flygtninge og migranter søger mod Europa. Udviklingen i flere lande vil sandsynligvis føre til, at flygtningepresset i og ud af regionen tager til. I de seneste år er kampen om sparsomme vandressourcer i Mellemøsten og Afrika steget. Det skyldes bl.a., at befolkningerne vokser hurtigt, men også at klimaet forandrer sig. Der er vandmangel i lande som Irak, Syrien og Libanon, mens Sahel er en af de regioner i verden, der er hårdest ramt af klimaforandringer. Konflikter, som handler om adgang til vand, vil sandsynligvis tage yderligere til på kort til mellemlangt sigt. Det vil skærpe konflikter mellem nabostater og mellem befolkningsgrupper.

REGIONALE BRÆNDPUNKTER MED BETYDNING FOR EUROPA

SYRIEN

Udviklingen i Syrien vil det kommende årti være dybt præget af krigen og dens økonomiske og humanitære konsekvenser. På trods af at en række arabiske stater udviser vilje til at normalisere de diplomatiske forhold til Syrien, vil Asad-styret fortsat være udfordret af en omfattende økonomisk krise, manglende kontrol over vitale naturressourcer og et nedslidt militær. Terrororganisationer som Islamisk Stat vil fortsat have gunstige betingelser for at rekruttere nye medlemmer og vil kunne bedrive lavintensiv oprørskamp i Syriens randområder.

IRAK

Irak vil forblive en skueplads for rivalisering mellem Iran og USA i de kommende år, også selv om der bliver indgået en aftale om tilbagevenden til den nukleare aftale. Den irakiske regering går en vanskelig balancegang mellem hensynet til USA og hensynet til Iran. Et forværret forhold mellem USA og Iran vil forringe sikkerhedssituationen i Irak, ikke mindst i og omkring baser med vestlige, herunder danske, soldater. Irak vil på langt sigt være plaget af dårlig regeringsførelse, civile uroligheder samt sociale og etniske spændinger.

LIBANON

Libanon befinder sig sandsynligvis i begyndelsen af en langvarig og omfattende krise. Uden massiv hjælp udefra vil landet sandsynligvis balancere på kanten af kollaps på kort til mellemlangt sigt.

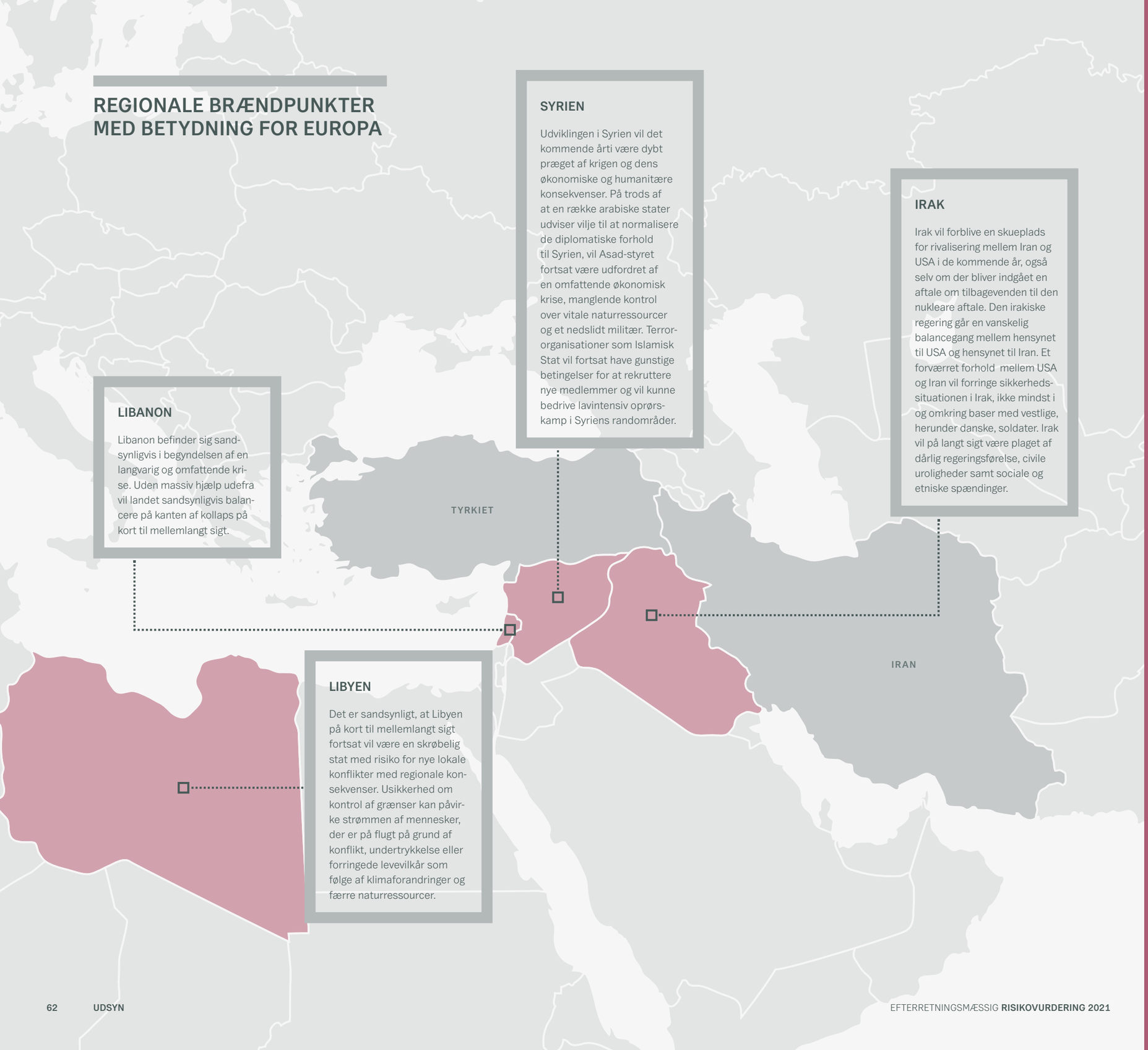

LIBYEN

Det er sandsynligt, at Libyen på kort til mellemlangt sigt fortsat vil være en skrøbelig stat med risiko for nye lokale konflikter med regionale konsekvenser. Usikkerhed om kontrol af grænser kan påvirke strømmen af mennesker, der er på flugt på grund af konflikt, undertrykkelse eller forringede levevilkår som følge af klimaforandringer og færre naturressourcer.

REGIONALE MAGTER AF STRATEGISK BETYDNING FOR EUROPA

Iran
Spændingerne mellem Iran på den ene side og USA, Israel og Saudi-Arabien på den anden fortsætter med at præge situationen i Mellemøsten. Særligt Irans nukleare program øger konflikten med USA. Hvis landene ikke får fornyet den nukleare aftale, risikerer USA's regionale samarbejdspartner Israel at gribe til militære midler for at stoppe eller forsinke atomprogrammet. Iran vil opruste med ballistiske missiler, droner og cyberkapaciteter og øge sin militære tilstedeværelse i farvandene i og omkring Hormuzstrædet og Det Røde Hav. Samtidig vil Iran fortsætte støtten til stedfortrædergrupper i Irak, Yemen, Libanon og Syrien. Særligt i Irak vil Iran i samarbejde med pro-iranske militser og pro-iranske partier fortsætte med at udfordre den amerikanske militære tilstedeværelse.

Tyrkiet
Den tyrkiske regering manøvrerer mellem økonomisk krise og en offensiv udenrigspolitik. Regeringen vil sandsynligvis handle mere opportunistisk og mere uforudsigeligt frem mod et valg i 2023, der er 100-året for Den Tyrkiske Republiks fødsel. Tyrkiet vil fortsat udnytte det styrkede samarbejde med Rusland og Kina til at etablere sig som en mere uafhængig regional magtfaktor.

Konflikter, undertrykkelse og en forværret humanitær situation tæt på Europas grænser vil bidrage til, at flygtninge og migranter søger mod Europa. Udviklingen i flere lande vil sandsynligvis føre til, at flygtningepresset i og ud af Mellemøsten tager til. For eksempel vil Libyen på mellemlangt sigt fortsat være en skrøbelig stat, der risikerer nye lokale konflikter med regionale konsekvenser. Uanset udfaldet af et eventuelt kommende valg i december 2021 vil den nye regering savne opbakning og dermed have ringe mulighed for at stabilisere landet og kontrollere dets grænser.

Siden 2015 er det blevet sværere for migranter og flygtninge at komme til Europa, og derfor vil nogle lande, især Tyrkiet og Iran, i stigende grad skulle håndtere meget store antal flygtninge og migranter i regionen. De to lande vil i den forbindelse med stor sandsynlighed lægge politisk pres på Europa.

DRIVKRÆFTER FOR MIGRATION OG FLYGTNINGESTRØMME

- Lokale konflikter og borgerkrige
- Forstærket undertrykkelse siden Det Arabiske Forår i 2011
- Ringe økonomisk udvikling
- Øget korruption, fattigdom og ringe fremtidsudsigter
- Lokal ustabilitet i stater på randen af kollaps
- Befolkningstilvækst og skærpede klimaudfordringer med øgede temperaturer og mangel på vand og fødevarer
- Menneskesmugling som følge af ustabile lande med fravær af stærk centralregering og grænsekontrol

USTABILITET I DET VESTLIGE SAHEL UDFORDRER EUROPA

Militær støtte til Mali
Som led i Danmarks indsats for at bekæmpe terrorisme og sikre stabilitet i Sahelregionen vil Danmark fra 2022 indsætte styrkebidrag i FN-missionen MINUSMA og den fransk ledede Task Force Takuba.

Skrøbelige regeringer
I Afrikas vestlige Sahelregion har regeringerne vanskeligt ved at håndtere de grundlæggende årsager til konflikter i regionen. Regeringerne i Mali, Burkina Faso og Niger kæmper med dårlig regeringsførelse, korruption, fattigdom og kraftig befolkningstilvækst. Tilmed har Mali på under et år været udsat for to militærkup, og den politiske situation i Mali vil være usikker frem mod afholdelsen af valg i 2022. Valghandlingerne kan medføre uro både før og efter valget.

Terrorgrupper i Sahel
De militante islamistiske grupper i det vestlige Sahel med tilknytning til al-Qaida og Islamisk Stat vil fortsat øge deres indflydelse i Mali, Burkina Faso og Niger. Militante islamister har i løbet af det seneste år vundet frem især i det sydlige og østlige Burkina Faso og det sydlige og vestlige Mali. Herfra kan de forsøge at etablere sig i de nordlige regioner af kyststaterne langs Guineabugten. Konflikterne og volden kan derved sprede sig sydpå til andre mere stabile vestafrikanske lande som Elfenbenskysten, Ghana, Togo og Benin.

Konsekvenser af klimaforandringer
Sahel er en af de regioner i verden, der er hårdest ramt af klimaforandringer, som vil lede til mindre frugtbar jord, tørke og mere ekstremt vejr. Det vil føre til øgede konflikter om ressourcer mellem befolkningsgrupperne og skabe yderligere migrationsstrømme og flere internt fordrevne i regionen.

Ruslands engagement på det afrikanske kontinent
Det er meget sandsynligt at Rusland også overvejer mere militært samarbejde med Mali, bl.a. gennem private militære firmaer med tæt tilknytning til den russiske stat. Rusland holder kontakt til forskellige aktører i landet, men anser Malis militær og overgangsregering som sin vigtigste partner. Ruslands stigende tilstedeværelse kan komplicere europæisk engagement i Mali. F.eks. arbejder Rusland på at styrke sit eget image blandt den maliske befolkning på bekostning af vestlige aktører. Russiske påvirkningskampagner prøver særligt at svække Frankrigs image som den vigtigste eksterne aktør i landet.

Konflikter eskalerer fortsat i det vestlige Sahel på grund af skrøbelige regeringer, fattigdom, kraftig befolkningstilvækst og udbredelsen af militant islamisme.

AFGHANISTAN – TALIBANS EMIRAT

Taliban har erobret magten i Afghanistan og genetableret sit islamiske emirat ved en kombination af oprørskamp, lokal regeringsførelse, politiske forhandlinger og propaganda. Taliban erobrede gradvist terræn, undergravede den tidligere afghanske regerings legitimitet, overtog mange af dens institutioner og vendte den internationale bistand til egen fordel, f.eks. gennem kontrol med lokale skoler og lægeklinikker. Taliban har tilkendegivet, at gruppens regime vil føre en moderat politik, men Talibans konservative ideologi er allerede tydeligt kommet til udtryk. Kvinders og minoriteters rettigheder er blevet indskrænket, offentlige protester slås ned med hård hånd, og mediernes ytringsfrihed er blevet indskrænket markant. Taliban har også set bort fra tidligere løfter om at danne en regering med deltagelse af personer uden for Talibans egne rækker.

Taliban har nedkæmpet den tilbageværende modstand mod regimet, som var stærkest i provinserne Panjshir, Baghlan og Bamyan. På kort sigt er risikoen for en borgerkrig aftaget, men på mellemlangt sigt vil den sandsynligvis stige som følge af spændinger i Taliban, overgangen fra oprørsgruppe til regering og problemer med at afvæbne, demobilisere og reintegrere de tidligere sikkerhedsstyrker. Modvilje mod Taliban i de ikke-pashtunske dele af befolkningen samt Afghanistans økonomiske og humanitære krise vil også øge risikoen for borgerkrig på mellemlangt sigt. Nabolande vil muligvis søge at udnytte disse dybe brudflader og konkurrere om at støtte forskellige væbnede grupper for at opnå indflydelse i landet.

Taliban ønsker nært forhold til Pakistan og Kina
Udenrigspolitisk har Talibans regime lagt sig tæt op ad Pakistan, Kina og til dels Rusland. Taliban ønsker tættere økonomisk samarbejde med Kina. Pakistan vil anstrenge sig for, at så mange lande som muligt anerkender det nye regime. Kina, Rusland og Iran bekymrer sig over militante islamisters øgede aktivitet i regionen, udsigten til en humanitær katastrofe i Afghanistan og øgede flygtningestrømme. Rusland og Kina vil desuden bestræbe sig på, at Talibans mere radikale form for islamisme ikke spreder sig til de centralasiatiske lande. Tyrkiet og Qatar vil muligvis forsøge at være brobyggere mellem det nye Taliban-regime og Vesten for at sikre fortsat vestlig økonomisk støtte til Afghanistan.

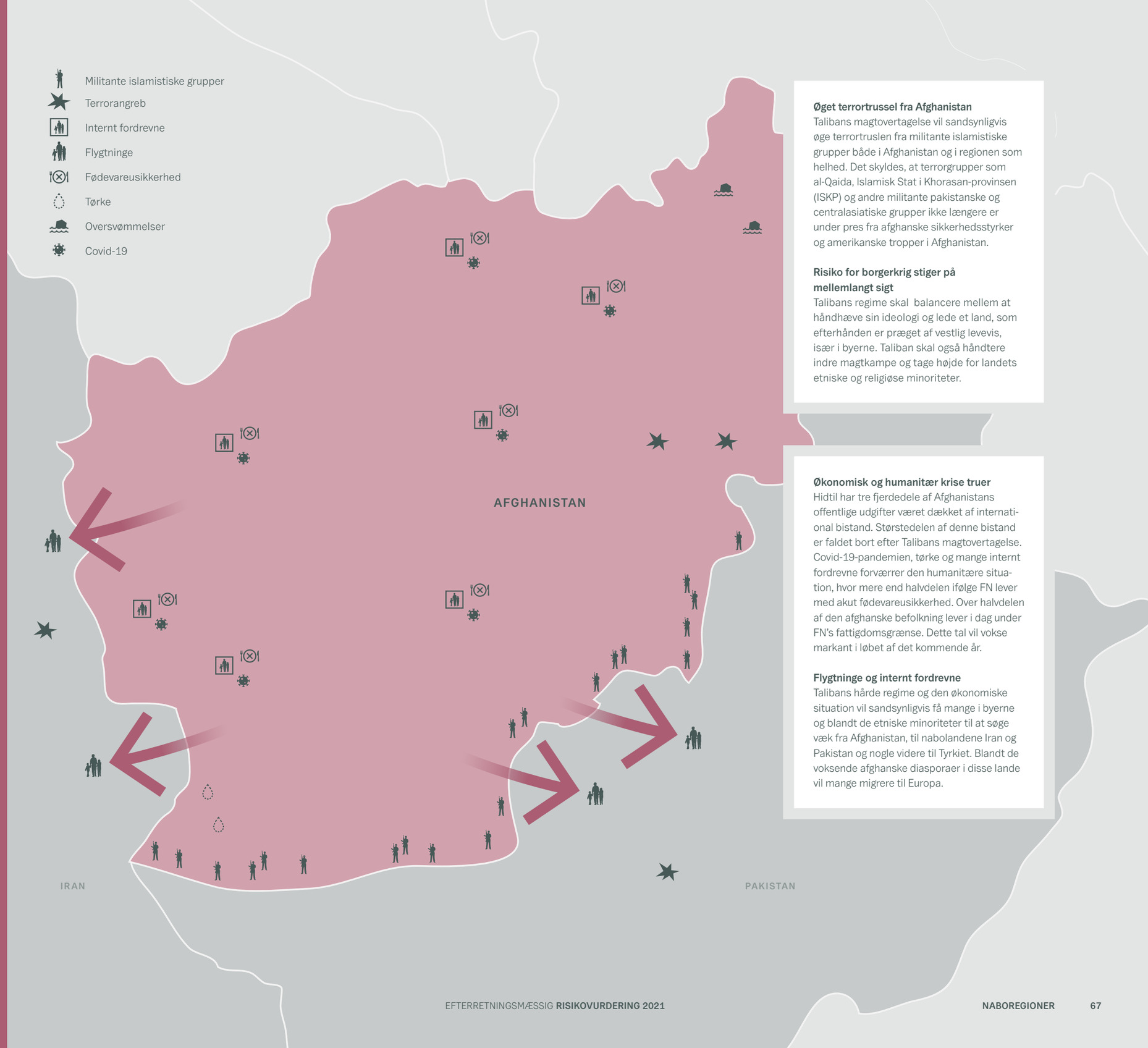

Øget terrortrussel fra Afghanistan
Talibans magtovertagelse vil sandsynligvis øge terrortruslen fra militante islamistiske grupper både i Afghanistan og i regionen som helhed. Det skyldes, at terrorgrupper som al-Qaida, Islamisk Stat i Khorasan-provinsen (ISKP) og andre militante pakistanske og centralasiatiske grupper ikke længere er under pres fra afghanske sikkerhedsstyrker og amerikanske tropper i Afghanistan.

Risiko for borgerkrig stiger på mellemlangt sigt
Talibans regime skal balancere mellem at håndhæve sin ideologi og lede et land, som efterhånden er præget af vestlig levevis, især i byerne. Taliban skal også håndtere indre magtkampe og tage højde for landets etniske og religiøse minoriteter.

Økonomisk og humanitær krise truer
Hidtil har tre fjerdedele af Afghanistans offentlige udgifter været dækket af international bistand. Størstedelen af denne bistand er faldet bort efter Talibans magtovertagelse. Covid-19-pandemien, tørke og mange internt fordrevne forværrer den humanitære situation, hvor mere end halvdelen ifølge FN lever med akut fødevareusikkerhed. Over halvdelen af den afghanske befolkning lever i dag under FN's fattigdomsgrænse. Dette tal vil vokse markant i løbet af det kommende år.

Flygtninge og internt fordrevne
Talibans hårde regime og den økonomiske situation vil sandsynligvis få mange i byerne og blandt de etniske minoriteter til at søge væk fra Afghanistan, til nabolandene Iran og Pakistan og nogle videre til Tyrkiet. Blandt de voksende afghanske diasporaer i disse lande vil mange migrere til Europa.

Afghanere forsøger at komme med U.S. Air Force C-17 i Kabul lufthavn 16. august 2021.
Foto: Uncredited/Ritzau Scanpix

USA's vigende indflydelse i Nordafrika, Mellemøsten og Afghanistan vil efterlade mere plads til Kina og Rusland samt regionale magter som Iran og Tyrkiet. Disse lande vil få bedre muligheder for at forfølge egne interesser, ofte på tværs af europæiske interesser og med direkte konsekvens for europæisk sikkerhed.

KINA, RUSLAND OG REGIONALE AKTØRER UDFORDRER EUROPA I REGIONEN

USA's vigende indflydelse i Nordafrika, Mellemøsten og Afghanistan vil efterlade mere plads til, at Kina og Rusland og regionale magter som Iran, Tyrkiet, Israel, Saudi-Arabien og de Forenede Arabiske Emirater (FAE) involverer sig. Det vil komplicere Europas mulighed for at håndtere de problemer, regionen på grund af sin geografiske nærhed stiller Europa overfor.

Særligt Kinas og Ruslands øgede engagement vil gøre det sværere for Europa at gøre sin indflydelse gældende over for centrale regionale aktører. Hverken Kina eller Rusland vil bidrage til at styrke demokrati og menneskerettigheder.

Det er sandsynligt, at Kina i stigende grad vil forfølge sine interesser i regionen. De omfatter især tre ting: Stabil leverance af olie, øget indflydelse gennem investeringer under Belt and Road-paraplyen, og at de enkelte lande i regionen sikrer, at militante islamistiske grupper, der er knyttet til den undertrykte uighur-minoritet i Kina, ikke kan angribe Kina eller kinesiske interesser i regionen.

Rusland vil på sin side søge at bevare sin genvundne rolle som central sikkerhedspolitisk aktør i regionen. Rusland bruger en række instrumenter for at opnå indflydelse, herunder våbensalg, påvirkningsaktiviteter og investeringer i mineraludvindingssektoren.

Derudover anvender Rusland stedfortrædere, som slører den russiske stats rolle. Rusland har således anvendt private militære selskaber til at opnå samarbejdsaftaler og indflydelse i bl.a. Syrien, Libyen og Den Centralafrikanske Republik.

I takt med at USA neddrosler sine militære engagementer i regionen, vil regionale stormagter som f.eks. Iran og Tyrkiet også få bedre muligheder for at forfølge egne interesser, ofte på tværs af europæiske interesser.

De regionale magter har de seneste år indgået en række aftaler og engageret sig i diplomati på tværs af ellers dybe skel i regionen. Eksempelvis er Abraham-aftalerne mellem flere Golf-lande og Israel indgået i dialog med rivalerne Saudi-Arabien og Iran om bl.a. at løse konflikten i Yemen. Samtidig har Tyrkiet i et kursskifte fra november 2020 ikke alene anlagt en mere forsonlig tone over for EU og NATO, men også rakt ud til sine regionale rivaler fra Saudi-Arabien, De Forenede Arabiske Emirater (FAE) og Egypten. Parallelt fortsætter lande som Tyrkiet, Iran, Saudi-Arabien, FAE og Egypten dog hver sin markante oprustning. Iran og Tyrkiet udvikler og anvender egne droner, som det har vist sig vanskeligt at forsvare sig imod. Dronerne bliver også spredt til ikke-statslige aktører i regionen.

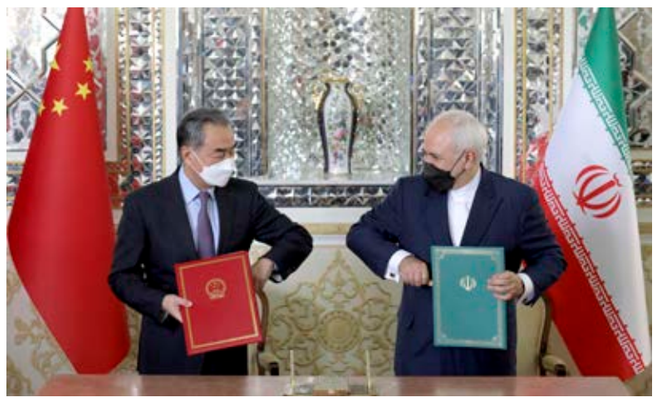

Kina styrker sit engagement i Europas konfliktfyldte naboregioner
Foto: Ibrahim Noroozi/AP/Ritzau Scanpix

BRUGEN AF DRONER VIL KOMPLICERE FREMTIDIGT VESTLIGT ENGAGEMENT I MELLEMØSTEN

En markant stigning i brug af droner i regionen vil yderligere komplicere et vestligt militært engagement. Lande som Tyrkiet og Iran bruger i stadigt større omfang droner til krigsførelse. Ikke-statslige aktører udvikler og bruger i stigende grad også droner til angreb med øget effekt, bl.a. i Irak, Syrien og Yemen. Det er sandsynligt, at udviklingen af droner på kort til mellemlangt sigt vil indebære større sprængladninger, længere rækkevidde og øget evne til at ramme mål præcist. Udviklingen i og brugen af droner vil i stigende grad udfordre vestlig militær tilstedeværelse og evne til at forsvare et militært engagement i regionen.

- Områder med tyrkisk brug af droner
- Område med iransk brug af droner
- Områder med ikke-statslige aktørers brug af droner

IRN/SHAHED/129

Eksempel på iransk drone

TYR TB2 BAYRAKTAR

Eksempel på tyrkisk drone

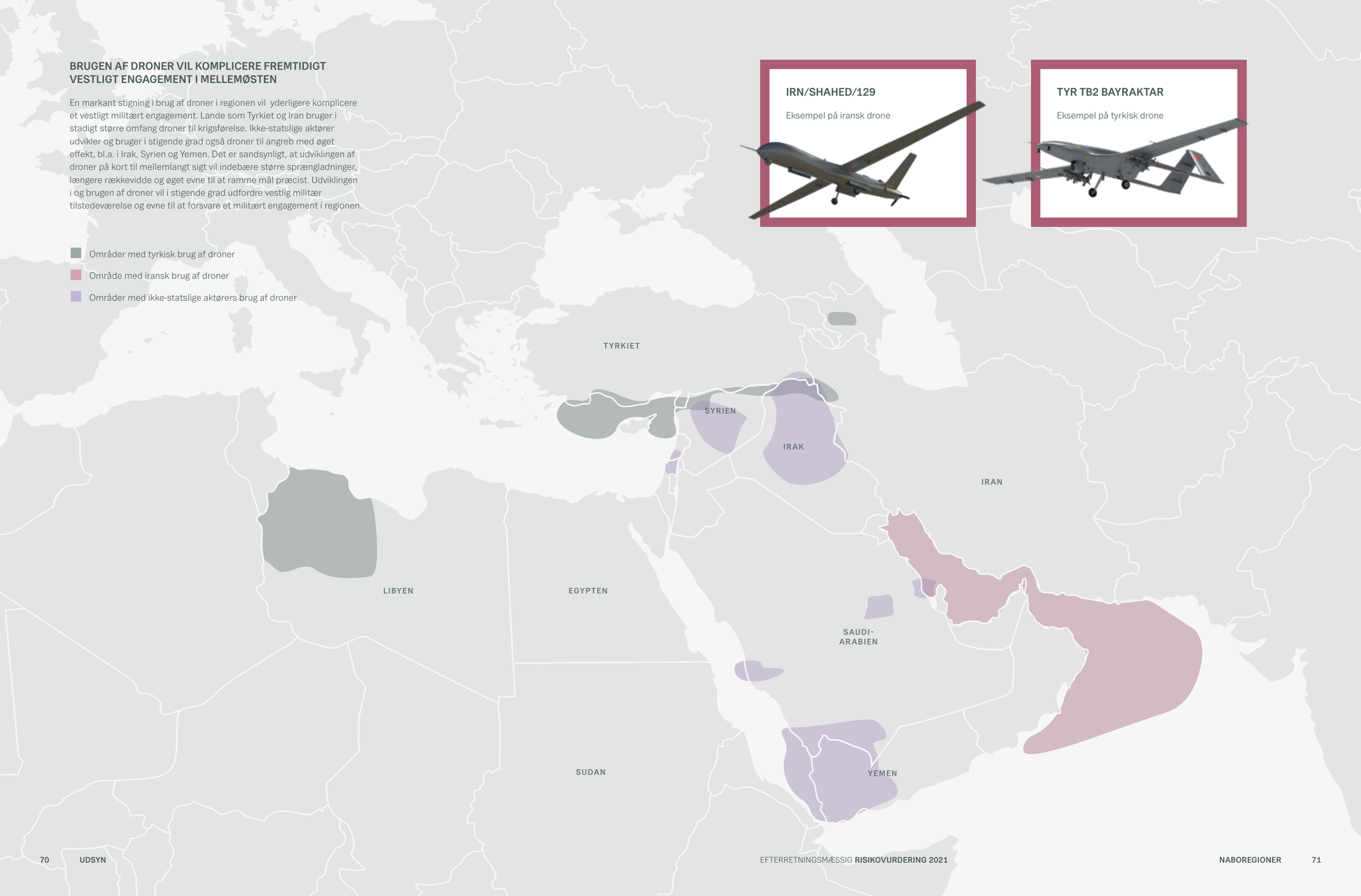

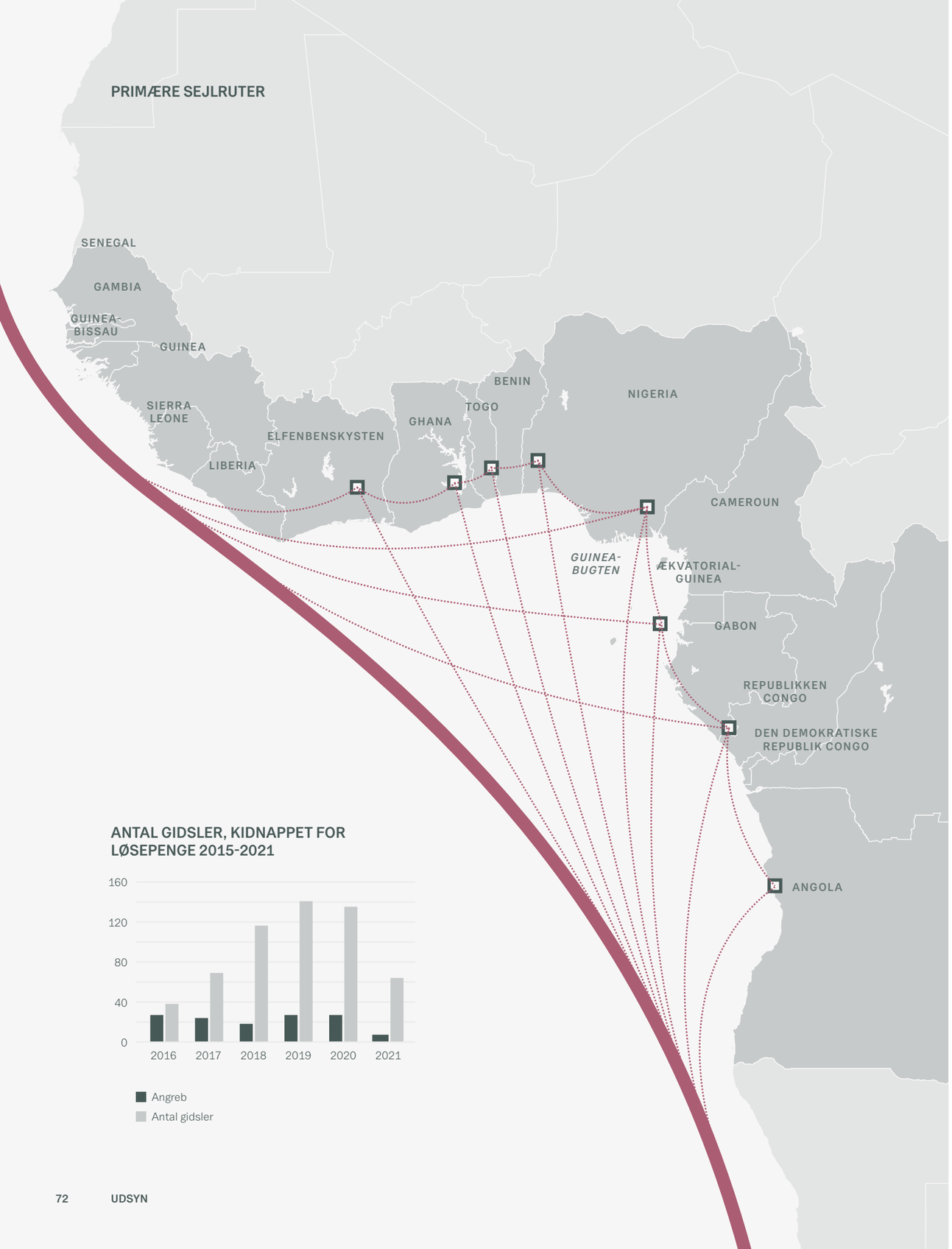

ANTAL GIDSLER, KIDNAPPET FOR LØSEPENGE 2015-2021

TRUSLER MOD SKIBSFART OG HANDEL

Pirater ved Vestafrika og konflikter i Mellemøsten truer fortsat den internationale og danske skibstrafik.

Organiseret pirateri har de senere år spredt sig fra Nigeria til andre kyststaters farvande fra Ghana til Gabon. Piraterne jager nu alle typer af kommercielle skibe, og de har også vist, at de kan operere længere fra kysten end tidligere, i flere tilfælde ud til cirka 300 sømil. Det har generelt forværret den maritime sikkerhed i farvandene. Angrebene har mere succes end tidligere, da velorganiserede kriminelle grupper og netværk fra det sydlige Nigeria står bag de fleste af dem.

Kyststaterne omkring Guineabugten vil på kort til mellemlangt sigt ikke selv kunne sætte en stopper for pirateriet i regionen. Det er kyststaternes maritime indsats for utilstrækkelig til. Det gælder både deres maritime kapaciteter og det indbyrdes samarbejde mellem dem.

Skibstrafikken i Mellemøsten har også gennem de seneste år været udsat for et stigende antal angreb. Det handler ikke om pirater, men om staters indbyrdes konkurrence og konflikt. Det gælder ikke mindst den maritime konflikt mellem Israel og Iran, som har stået på siden 2019. I 2021 har flere handelsskibe med et israelsk tilhørsforhold været udsat for angreb eller forsøg på angreb. Samtidig er mindst 10 iranske handelsskibe blevet angrebet eller saboteret. Hvis den maritime konflikt optrappes, vil der være øget risiko for, at det vil true den internationale skibstrafik, herunder danske skibe. Konflikten udspringer af Israels ønske om at svække Irans regionale indflydelse og Irans modsvar på det, som landet opfatter som sabotage og skyggekrig.

Øgede spændinger mellem Iran og USA, som det var tilfældet under Trump-administrationens 'Maximum Pressure-strategi', kan muligvis føre til iranske angreb på den internationale skibstrafik. I 2019 stod Iran med stor sandsynlighed bag angreb på fire handelsskibe ved Hormuzstrædet og Omanbugten.

Hen over foråret og sommeren 2020 blev Israel og Iran ramt af en række cyberangreb mod deres kritiske infrastruktur, hvoraf et af dem ramte havnen i Bandar Abbas i Iran. Iran og Israel beskylder hinanden for at stå bag angrebene. Angrebet mod havnen i Bandar Abbas påvirkede driften og medførte forsinkelser for skibe, der benyttede havnen. Destruktive cyberangreb kan også ramme samarbejdspartnere i eksempelvis Europa. I 2018 blev den italienske olie- og gasvirksomhed Saipem udsat for et destruktivt cyberangreb. Det saudiarabiske olieselskab Saudi Aramco, som Saipem er leverandør til, havde tidligere været udsat for lignende angreb.

DEN MARITIME KONFLIKT MELLEM IRAN OG ISRAEL

- Angreb på civile skibe med relation til Israel (start 2021 -)
- Angreb og sabotage på iranske tankskibe (midt 2019 -)
- Angreb på regionale (ikke iranske) og vestlige skibe (maj/juni 2019)

Markeringer er udtryk for områder for hændelser - ikke antal. Angreb og sabotage på iranske skibe i Middelhavet er ikke medtaget.

DEFINITIONER

For at lette læsningen af UDSYN følger her en kort beskrivelse af de særlige formuleringer, som FE anvender i efterretningsanalyser.

Det er kun sjældent, at en efterretningstjeneste kan give en vurdering, uden at der er elementer af usikkerhed i den. Derfor forsøger analytikerne at gøre det klart for læserne, hvor sikre de er i deres vurderinger. Det sker ved, at de udtrykker sig på en standardiseret måde og bruger de samme vendinger, når de vil give udtryk for den samme grad af sandsynlighed.

FE bruger fem sandsynlighedsgrader og følgende faste formuleringer, som her er anbragt på en skala:

Skalaen måler ikke præcise forskelle. Den fortæller blot, om noget er mere eller mindre sandsynligt end noget andet. Eller sagt på en anden måde: Denne skala viser, om analytikerne vurderer, at deres sikkerhed ligger tættere på f.eks. 25 % end 50 %. På denne måde forsøger de at opnå en bedre overensstemmelse mellem deres formuleringer og læsernes opfattelser.

Selv om formuleringernes sproglige form altid kan diskuteres, er de med til at give læseren en mere præcis information. Definitionerne af de særlige formuleringer, der er anvendt i UDSYN, er anført nedenfor.

VARSLINGSHORISONT

Få måneder:	Meget kort sigt
0-2 år:	Kort sigt
2-5 år:	Mellemlangt sigt
5-10 år:	Langt sigt
Over 10 år:	Meget langt sigt

Forsvarets Efterretningstjeneste
Kastellet 30
2100 København Ø

Telefon: 3332 5566
www.fe-ddis.dk
www.cfcs.dk